

”YHDESSÄ TEHDEN VOIDAAN SAADA
PALJON AIKAAN.”

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistyksen vapaaehtoistoimijoiden osallistumismotiivit, tuen tarve ja koulutuksen merkitys.

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi AMK

Sosiaalipedagoginen aikuistyö

Opinnäytetyö

Syksy 2010

Elina Sievänen

Laura Kinnunen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

KINNUNEN, LAURA & SIEVÄNEN, ELINA:

”Yhdessä tehden voidaan saada paljon aikaan.”

Mannerheimin Lastensuojeluliiton vapaaehtoistoimijoiden osallistumismotiivit, tuen tarve ja koulutuksen merkitys.

Sosiaalipedagogisen aikuistyön opinnäytetyö, 55 sivua, 1 liitesivu

Syksy 2010

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana oli Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistys. Tarkoituksena oli tutkia mitkä olivat Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeessa toimivien vapaaehtoistoimijoiden motiivit silloin, kun he lähtivät mukaan vapaaehtoistoimintaan. Tarkoituksena oli myös tutkia mitkä asiat vapaaehtoistoimijat kokosivat haasteellisiksi toiminnassaan ja millainen tuki haastaviksi koetuissa asioissa olisi hyödyllistä. Tutkittavana oli myös se, millaisen koulutuksen vapaaehtoistoimijat kokisivat hyödylliseksi omalle toiminnalleen.

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineistonhankintamenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastateltavia tutkimuksessa oli viisi henkilöä. Kaikki haastateltavat toimivat Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeessa vapaaehtoistoimijoina. Neljä haastateltavista toimi vapaaehtoisena perhekahviloissa ja yksi haastateltavista toimi vapaaehtoisena nuorisokahvilassa. Aineistoa analysoitiin tutkimuskysymysten pohjalta.

Tutkimustulosten mukaan vapaaehtoistoimijoilla motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan olivat tarve laajentaa sosiaalista verkostoa, löytää mielekästä tekemistä kotona olemisen tai oman työn lisäksi sekä hyvän ja merkityksellisen asian puolesta toimiminen. Haastaviksi asioiksi vapaaehtoistoiminnassa koettiin perhekahviloiden vähäinen osallistujamäärä kahviloiden alkuvaiheessa sekä erilaisten luovien toimintojen keksiminen ja tekeminen. Koulutustarpeita nousi esiin kahdenlaisia. Toisaalta toivottiin täsmällistä koulutusta kahvilatoimintaan ja toisaalta taas yleiskoulutusta Mannerheimin Lastensuojeluliiton vapaaehtoistoiminnan eri mahdollisuuksista.

Avainsanat: vapaaehtoistoiminta, motiivit, tuen tarve, koulutus, perhekahvila, nuorisokahvila

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KINNUNEN, LAURA & SIEVÄNEN, ELINA:

”When working together a lot can be achieved”

The motivation, need for support and meaning of education for the voluntary actors of
the Mannerheim League for Child Care

Bachelor’s Thesis in Social Services, 55 pages, 1 appendice

Autumn 2010

ABSTRACT

This thesis was commissioned by the Mannerheim League for Child Protection Lahti Division. The purpose was to survey what were the volunteer actors motives when they started volunteer activities in Mannerheim League for Child Protections, Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena -project. The purpose was also to examine what factors voluntary actors experienced challenging in their activities and what kind of support would be useful for them. Research was also done on what kind of education volunteer actors would find useful for their own activities.

The thesis was a qualitative study. Material procurement method was carried out through theme interviews. All together there were five people interviewed for this study. All of the interviewees volunteered in Partnership and group action as a support for parenthood -project as volunteer actors. Four of the interviewees volunteered in family cafes and one volunteered in youth café activities. The data were analyzed on the basis of the research questions.

According to the motives of the voluntary actors motives to get involved in voluntary activities were the need to expand social networks, a need to find something meaningful to do in addition to being at home or working as well as acting for a good and meaningful cause. The limited number of participants in the beginning of the family café activities as well as inventing and executing creative activities was considered most challenging. There emerged two kinds of needs for education. On the one hand, a precise training for café activities was hope for and on the other hand, general education about the different volunteering possibilities offered by Mannerheim League for Child Protection.

Keywords: volunteering, motives, support needs, education, family cafe, youth café

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	VAPAAEHTOISTOIMINTA JA VERTAISTUKI	3
2.1	Vapaaehtoistoiminta	3
2.1.1	Vapaaehtoistoiminnan käsite	3
2.1.2	Vapaaehtoistoiminnan käytäntö	4
2.1.3	Motiivit ja koulutus vapaaehtoistoiminnassa	5
2.2	Vertaistuki	6
2.3	Lapsiperheiden hyvinvointi ja ennaltaehkäisevä työ	7
2.4	Aiemmat tutkimukset	8
3	KUMPPANUUS JA RYHMÄTOIMINTA VANHEMMUUDEN TUKENA -HANKE	11
3.1	Hankkeen tausta ja tarve	11
3.2	Hankkeen päämäärät ja tavoitteet	11
3.3	Hankkeen toteutus	12
3.4	Hankkeen vapaaehtoistojien tekemä käytännön työ	13
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät	16
4.2	Kohderyhmä	17
4.3	Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä	18
4.4	Aineiston hankinta ja haastatteluiden kulku	19
4.5	Aineiston analyysi	20
4.6	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	21
5	TUTKIMUSTULOKSET	24
5.1	Haastateltavien taustatietoja	24
5.2	Motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan	25
5.3	Tuen tarve vapaaehtoistoiminnassa	27
5.4	Vapaaehtoistoimintaa tukevia asioita	28
5.5	Koulutus vapaaehtoistoiminnassa	30
5.6	Muita tutkimustuloksia	32

5.6.1	Mitä vapaaehtoistoiminta vaatii tekijältään?	33
5.6.2	Mitä vapaaehtoistoiminta antaa tekijälleen?	35
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
6.1	Miksi lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan	37
6.2	Haastavat asiat vapaaehtoistoiminnassa ja hyödyllinen tuki niissä	39
6.3	Hyödyllinen koulutus vapaaehtoistoiminnassa	40
6.4	Tutkimuksen vastaavuus aiempiin tutkimuksiin	41
6.5	Kehittämissuhteita	44
7	POHDINTA	46
7.1	Tutkimuksen eteneminen, yleistettävyys ja eettisyys	46
7.2	Työelämälähtöisyys	49
7.3	Aiheita jatkotutkimuksille	50
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Monilla erilaisilla mittareilla mitattuna suomalaislasten enemmistön hyvinvointi on parantunut viime vuosikymmenten aikana. Samaan aikaan kuitenkin, kun enemmistön hyvinvointi paranee, osalla lapsista ja lapsiperheistä pahoinvointi yleistyy ja pienelle vähemmistölle kasaantuu vaikeaa pahoinvointia. (Lammi- Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 11.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistys sai RAY:ltä rahoituksen vuonna 2008 Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen käynnistämiseen. Hankkeen tarkoituksena on edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Hanke tarjoaa lapsiperheille heidän tarpeisiinsa vastaavaa ryhmätoimintaa sekä pyrkii kehittämään palveluohjausta ja neuvontaa. Tärkeässä osassa hankkeen käytännön toteutuksessa ovat hankkeessa toimivat vapaaehtoistoimijat.

Loppusyksystä 2009 tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tekijät sekä Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen vetäjät Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistyksestä pitivät alustavan palaverin, jossa pohdittiin mahdollisia aiheita tälle tutkimukselle. Palaverissa kävi ilmi, että Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen arviointiraporttia varten tarvittiin tutkittua tietoa siitä, mitkä olivat vapaaehtoistoimijoiden motiivit silloin, kun he lähtivät mukaan vapaaehtoistoimintaan. Tutkittua tietoa tarvittiin myös siitä, mitkä asiat he kokevat haastaviksi vapaaehtoistoiminnassa ja millaista tukea he kaipaisivat haastaviksi koettuihin asioihin sekä siitä, millaisen koulutuksen vapaaehtoistoimijat kokisivat hyödylliseksi omalle toiminnalleen. Näin päädyttiin siihen, että tämän tutkimuksen aiheeksi muodostui Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistyksessä toimivien vapaaehtoistoimijoiden osallistumismotivien, haastaviksi koettujen asioiden sekä koulutuksen merkityksen tutkiminen.

Tässä opinnäytetyössä tutkimuskohteena ovat Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistyksen Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeessa toimi-

vat vapaaehtoistoimijat. Teoriaosuudessa kerrotaan vapaaehtoistoinnasta, vertaistuesta, vapaaehtoistojoiden motiiveista, lapsiperheiden hyvinvoinnista ja ongelmien ennaltaehkäisystä sekä aiheesta aiemmin tehdyistä tutkimuksista. Luvussa kolme käsitellään Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hanketta. Luvussa neljä kerrotaan opinnäytetyön toteutuksesta. Tutkimustuloksissa esitetään haastatteluiden pohjalta tehtyjä tutkimustuloksia ja johtopäätös – luvussa tehdään yhteenvetoja saaduista tutkimustuloksista ja yhdistetään niitä aiempaan teoriaan ja tutkimuksiin. Lopuksi pohdinta – luvussa käsitellään opinnäytetyöprosessia ja kerrotaan aiheita jatkotutkimuksille, joita voi jatkaa tämän opinnäytetyön pohjalta.

Opinnäytetyö on vahvasti työelämälähtöinen. Se tulee olemaan osa Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen loppuarviointia. Sen tuloksia tullaan mahdollisesti hyödyntämään Mannerheimin Lastensuojeluliiton vapaaehtoistoinnin kehittämisessä ja arvioinnissa. Opinnäytetyö on myös tutkimuksellinen ja se toteutetaan laadullisin tutkimusmenetelmin. Laadullisessa tutkimuksessa on olennaista saada haastatelluilta henkilöiltä luotettavaa omakohtaista tietoa tutkitusta asiasta. Opinnäytetyössä tullaan käyttämään tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua, jolla haastatellaan hankkeessa toimivia vapaaehtoistyöntekijöitä. Teemahaastattelun avulla saadaan haastateltujen oma ääni ja ajatukset paremmin kuuluviin, kuin esimerkiksi lomakehaastattelun avulla. Haastatteluissa käytetyt haastattelukysymykset ovat laadittu tämän työn tutkimuskysymysten pohjalta.

2 VAPAAEHTOISTOIMINTA JA VERTAISTUKI

2.1 Vapaaehtoistoiminta

2.1.1 Vapaaehtoistoiminnan käsite

Vapaaehtoistoiminta on synonyymi vapaaehtoistyölle. Termi vapaaehtoistoiminta korostaa sitä, että henkilö ei tee toimintaa työnä (Mykkänen-Hänninen 2007, 11). Tässä tutkimuksessa käytetään sanaa vapaaehtoistoiminta, koska myös työn tilaaja, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistys, käyttää kyseistä sanaa. Näin tutkimuksesta pyritään saamaan yhtenäinen Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen loppuarvioinnin kanssa.

Vapaaehtoistoiminta on toimintaa, johon sitoudutaan vapaasta tahdosta (Mykkänen-Hänninen 2007, 11). Se on ihmisten välistä tukea ja vastuunkantoa yhteisön tai sen yksittäisen jäsenen hyväksi. Vapaaehtoistoimintaa tehdään vastavuoroisesti ihmisten välillä ja jokainen osallistuja antaa toimintaan oman panoksensa. Toiminnalla pyritään kokoamaan ihmisiä yhteen, vahvistamaan yhteisyyttä sekä luomaan yhteisvastuuta. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 7, 38.) Vapaaehtoistoimintaa tarkasteltaessa on tärkeää tiedostaa, että vapaaehtoistoiminta ei voi korvata ammatillista työtä, eikä ammatillinen työ voi korvata vapaaehtoistoimintaa. Toiminnassa käytetään tavallisen ihmisen tietoja ja taitoja ja hyödynnetään omaa persoonallisuutta. Ammatillinen koulutus ja osaaminen eivät ole tarpeen vaan ne voivat jopa vaikeuttaa asioiden tarkastelemista. Vapaaehtoistoiminnassa on tärkeää tarkastella itse toiminnan lisäksi myös toimintaan vaikuttavia arvoja. Vapaaehtoistoimintaan liittyy vahvasti tekijöiden halu auttaa ja kantaa sosiaalista vastuuta. Vapaaehtoistoiminta poikkeaa muista työmuodoista siinä, että se perustuu sosiaalisen huolenpidon kulttuuriin sekä perhe-, suku- ja heimorajat ylittävään keskinäiseen välittämiseen. (Mykkänen-Hänninen 2007, 5, 11, 21.) Vapaaehtoistoimin-

ta ei ole ainoastaan tuen ja palveluiden tarjoamista vaan myös yhteiskuntaa muuttava voima (Harju ym. 2001, 7).

2.1.2 Vapaaehtoistoiminnan käytäntö

Kansainvälisten standardien mukaan mitattuna suomalaiset osallistuvat aktiivisesti vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistyöhön käytetään keskimäärin 18 tuntia kuukaudessa. Vapaaehtoistojien sukupuolijakauma on tasainen, joskin naiset käyttävät toimintaan aikaa miehiä enemmän. (Yeung 2004 A, 14, 89–90.) Vapaaehtoistoiminta eroaa ammattilaisten tekemästä työstä toiminnan lähtökohtien ja motiivien osalta. Toiminnan taustalla on tekijän elämäkokemus sekä omakohtainen kokemus samasta tilanteesta ja siitä selviytymisestä. (Harju ym. 2001, 38.) Vapaaehtoistojen tärkeimpiä työvälineitä ovat hänen oma persoonansa sekä läsnäolokyky (Mykkänen-Hänninen 2007, 12).

Esimerkkejä vapaaehtoistoiminnasta ovat ystävä- ja tukihenkilötoiminta, puhelinpäivystykset, asiointi- ja kuljetusapu sekä vertaistuki. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksien sekä omatoimisuuden edistäminen ovat tärkeitä vapaaehtoistoiminnan päämääriä. (Harju ym. 2001, 31, 56.) Lisäksi toiminnalla pyritään tarjoamaan lisäresursseja palvelujärjestelmään. Ihmisen selviytymistä pyritään tukemaan ja helpottamaan keskustelun kautta. (Mykkänen-Hänninen 2007, 6, 40.) Vapaaehtoistoiminta mahdollistaa tuen antamisen suoraan ihmiseltä toiselle. (Harju ym. 2001, 56.) Vapaaehtoistoiminta tarjoaa tekijälleen erilaisia asioita. Vapaaehtoistoiminnasta voi saada sisältöä elämään, yhteiskunnallisen vaikuttamisen areenan, merkittävän toiminnan kokemuksen sekä mahdollisuuden auttamiseen ja itsensä kehittämiseen. Sosiaaliset suhteet sekä yhteisöllisyyden kokeminen ovat myös usein toiminnasta saatavia asioita. Vapaaehtoistoiminta antaa myös mahdollisuuden omien kokemusten käsittelemiselle ja uusien näkökulmien saamiseen. (Mykkänen-Hänninen 2007, 11, 23.) Vapaaehtoistoiminta mahdollistaa avunsaamisen myös niille, jotka eivät halua tai koe tarvitsevansa ammattiapua, mutta joiden tilannetta keskusteleminen helpottaa. Mikäli henkilön sosiaalinen tukiverkosto on huono, voi kuuntelijan löytäminen olla vaikeaa. Vapaaehtoistoiminta sijoittuukin lähiverkoston ja

ammattiavun välimaastoon ja näin ollen vastaa tämänkaltaisissa tilanteissa yksilön tarpeisiin. Vapaaehtoinen toimii asiakkaalle kuuntelijana ja rinnalla kulkijana. (Mykkänen-Hänninen 2007, 12, 42.)

2.1.3 Motiivit ja koulutus vapaaehtoistoiminnassa

Motiivi on yksilössä oleva sisäinen tila, joka energisoi, aktivoi, panee liikkeelle sekä ohjaa ja kanavoi toimintaa päämäärän saavuttamiseksi (Metsämuuronen 1997, 8). Motiiveilla viitataan yleisesti siihen, miksi ihminen toimii (Yeung 2004 B). Motiivit nousevat yksilön omasta tilanteesta, eivät niinkään ulkoisista tekijöistä (Harju ym. 2001, 37). Yleensä toimintaa ei hallitse vain yksi motiivi, vaan joukko motiiveja, joista jotkut saattavat olla muita voimakkaampia (Metsämuuronen 1997, 8). Motiivit jaetaan perinteisesti ulkoisiin ja sisäisiin motiiveihin (Yeung 2004 A, 32). Ulkoiset motiivit syntyvät pyrkimyksestä saada ulkoisia palkkioita toiminnoista ja suorituksista. Sisäiset motiivit taas lähtevät suoritettavasta työstä ja luontaisesta halusta suoriutua erilaisista tehtävistä. (Metsämuuronen 1997, 9.)

Vapaaehtoistoimijoita koulutetaan vapaaehtoistoiminnan taustalla vaikuttavan organisaation kannalta mielekkäällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Koulutuksissa käsiteltävät asiat määräytyvät kunkin organisaation asiakasprofiilin kautta. Koulutusta suunniteltaessa on otettava huomioon, kenelle koulutus järjestetään ja millaisessa roolissa koulutettavat vapaaehtoistoimijat toiminnassaan ovat. Saadun tiedon tulee olla käytännönläheistä ja juuri vapaaehtoistoimintaan suunnattua. Useimmat organisaatiot tarjoavat vapaaehtoistoimijoille peruskoulutuksen. Sen tavoitteena on perehdyttää vapaaehtoistoimija tulevaan tehtävään ja tarjota hänelle mahdollisimman hyviä välineitä organisaation asiakkaiden kohtaamiseen. Peruskoulutuksen kesto ja sisältö voivat vaihdella järjestävästä organisaatiosta riippuen hyvinkin paljon. Jotkut organisaatiot perehdyttävät vapaaehtoistojansa muutaman tunnin perehdytystilaisuuksissa, toiset tarjoavat peruskoulutukseksi vankan ja kiinteän koulutuskokonaisuuden. Peruskoulutuksen järjestämistavasta riippumatta koulutuksen tulisi painottua asiakkaan kohtaamiseen ja vuorovaikutukselliseen

tukemiseen. (Mykkänen-Hänninen 2007, 55–57.) Peruskoulutuksessa olisi tärkeää tuoda esiin myös organisaation toimintaa ja sen lähtökohtia. Jos vapaaehtoistoimijat ymmärtävät toiminnan taustalla olevia lähtökohtia, heidän on helpompaa sitoutua toimintaan ja jaksaa siinä pitkäjännitteisesti (Harju ym. 2001, 85). Organisaatiot järjestävät vapaaehtoistoimijoille myös tarvittaessa jatkokoulutuksia sekä tutustumiskäyntejä eri organisaatioihin (Mykkänen-Hänninen 2007, 56). Jatkokoulutusten tavoitteena on tietojen ja taitojen syventäminen sekä erityiskysymyksiin ja ajankohtaisiin ongelmiin perehtyminen (Harju ym. 2001, 91).

2.2 Vertaistuki

Vertaistuki on avoimuuteen, tasa-arvoisuuteen, kunnioitukseen ja vapaaehtoisuuteen perustuvaa, vastavuoroista tukea ja apua. Se edellyttää vertaisilta samoja kokemuksia ja elämäntilanteita sekä vuorovaikutusta. (Järvinen & Taajamo 2006, 12, 14.) Ominaista vertaistuelle on sen tarjoama materiaallinen ja emotionaalinen tuki (Nyman 2008, 227). Tukea jaetaan yhteisöllisesti ja omaehtoisesti samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten kesken (Mielenterveyden keskusliitto 2010). Keskeistä siinä on näkemys ja ymmärrys siitä, että myös muilla on kokemuksia samankaltaisista elämäntilanteista ja ongelmista (Järvinen & Taajamo 2006, 12). Parhaimmillaan vertaistuki mahdollistaa yksilön ymmärryksen menneestä, tietoisuuden nykyhetkestä sekä antaa toivoa tulevaisuuteen (Harju ym. 2001, 37). Vertaistuellinen apu ja ammatillinen apu eivät voi kokonaan korvata toisiaan, vaan ne ovat toisiaan täydentäviä tuen muotoja (Järvinen & Taajamo 2006, 13).

Monilla perheillä on tänä päivänä heikot sosiaaliset tukiverkostot, joka voi aiheuttaa ongelmia vanhemmuudessa (Sosiaaliportti 2010). Vertaistukea koskevien tutkimusten mukaan vertaistuen merkitys yksilön jaksamiselle ja elämänhallinnalle on suuri. Vertaistuen merkitys korostuu silloin, jos luonnolliset perhe-, suku-, naapuruus-, ystävyys-, työtoveruus- ja muut suhteet ovat olemattomia tai toimivat huonosti. (Järvinen & Taajamo 2006, 12–13.) Ihmisen tarve vertaistukeen perustuu tuen antamisen ja saamisen

sekä kokemusten ja elämäntilanteiden vertailemisen tarpeeseen (Terveyskirjasto 2010). Vertaistuki voi antaa iloa ja virkistystä sekä helpottaa arjesta selviämistä. Vertaisuuden kokemus auttaa vahvistamaan ihmistä luomalla toivoa ja uskoa selviytymiseen sekä antamalla kokemuksen siitä, että koetut asiat ovat normaaleja, muillakin esiintyviä asioita. Vertaistuki auttaa uuden tiedon omaksumisessa, näköalojen laajentumisessa sekä vahvistaa omaa identiteettiä. (Järvinen & Taajamo 2006, 12, 14.)

2.3 Lapsiperheiden hyvinvointi ja ennaltaehkäisevä työ

Lasten hyvinvointi ja huoli lapsiperheistä ovat olleet keskeisiä puheenaiheita suomalaisessa yhteiskunnassa jo 1990 – luvulta lähtien. Näiden asioiden kannalta keskeisiksi tavoitteiksi on nostettu varhaisen tuen työmuotojen kehittäminen sekä ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen. (Häggman-Laitila, Euramaa, Hotari, Kaakkinen & Hietikko 2001, 7.) Ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä on kaikki sellainen erityinen tuki, jota annetaan sellaisille lapsille ja perheille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaita (Taskinen 2010, 32). Lastensuojelun ennaltaehkäisevän työn alueeksi voidaan kiteyttää suotuisien kasvuolojen turvaaminen lapsille ja nuorille, lastensuojelutyön tekeminen myös yleisten palvelujen kuten neuvolan, päivähoidon ja koulun piirissä sekä lasten tuen ja hoidon tarpeen selvittäminen vanhemman hoitoa järjestettäessä (Isomäki 2005, 10). ”Hyvinvointi on monimerkityksinen käsite, mutta usein se samastuu elinoloihin” (Lammi-Taskula ym. 2009, 20). Moision ym. teoksen *Suomalaisten hyvinvointi 2008* (2008) mukaan hyvinvointia voidaan arvioida monien osatekijöiden avulla: hyvinvointi rakentuu niin aineellisten elinolojen ja taloudellisen toimeentulon kautta, kuin myös terveydentilan, sosiaalisten suhteiden, itsensä toteuttamisen ja onnellisuuden kokemusten myötä (Moision, Karvonen, Simpura & Heikkilä 2008). Lammi-Taskulan kirjassa Rimpelän (2008) mukaan monilla mittareilla mitattuna suomalaislasten enemmistön hyvinvointi on parantunut viime vuosikymmenten aikana. Samaan aikaan, kun enemmistön hyvinvointi paranee, niin osalla lapsista ja lapsiperheistä pahoinvointi yleistyy ja pienelle vähemmistölle kasaantuu vaikeaa pahoinvointia. (Lammi-Taskula ym. 2009, 11.)

Lapsiperheessä vanhempien välinen toimiva parisuhde on keskeinen asia jokaisen perheen jäsenen hyvinvoinnin kannalta (Nätkin 2003, 16). Lapsiperheiden arki on muuttanut siitä mitä se on ollut aiemmin. Ihmiset toimivat nykyisin samaan aikaan niin perheen ja kodin piirissä, kuin työelämässä sekä vapaa-ajan toiminnoissa. Perheen, työn ja vapaa-ajan suhteet elävät vuorovaikutuksessa keskenään. Näiltä toiminta-alueilta ihmiset pyrkivät kokoamaan itselleen mahdollisimman toimivan kokonaisuuden. Perheiden aseman ollessa erilainen työn ja vapaa-ajan kentillä, perheiden asema muodostuu erilaiseksi myös resurssien osalta. Perheillä on erilaisia ulkoisia resursseja joita ovat mm. taloudellinen tilanne, asumistaso, vanhempien koulutus ja ammatillinen asema. Myös perheen sisäiset resurssit vaihtelevat. Perheen sisäisiä resursseja ovat muun muassa perheen historia, sosiaalinen verkosto sekä vanhempien ja lasten suhteet. Perheen resursseilla on suora yhteys vanhempien, lasten ja nuorten hyvinvointiin ja myös lasten ja nuorten kehitykseen. (Helminen 2006, 28.)

2.4 Aiemmat tutkimukset

Emmi Utti on laatinut teoksessaan Vapaaehtoistyöntekijän sitoutuminen lastensuojelun tukihenkilötoiminnassa (2009) katsauksen vapaaehtoistoimijoiden motiiveja koskevista tutkimuksista. Tutkimuksista nousee esiin neljä vapaaehtoistyöhön lähtemisen orientatiota: tekemisen kaipuu, auttaminen, kokeilunhalu sekä ryhmän kaipuu, joista auttamisen halu sekä tekemisen kaipuu olivat yleisimpiä. Motiiveista esiin nousi myös käsite hedonistinen altruismi, jossa yhdistyvät oman nautinnon tavoittelu ja toisen hyväksi toimiminen. (Utti 2009, 33–34.)

Anne Birgitta Yeung (2004) käsittelee artikkelissaan Miksi vapaaehtoistoimintaan? erilaisin metodologisin ottein saavutettuja suomalaisen vapaaehtoistoiminnan motiivitutkimusten tuloksia. Yeungin mukaan erilaisilla metodeilla on usein saatu erilaisia tuloksia. Koko Suomen kattavasta laajasta kyselyaineistosta tärkeimmäksi vapaaehtoistoiminnan motiiviksi nousee halu auttaa muita sekä ylimääräinen vapaa-aika. Yeungin mukaan vapaaehtoistoiminnan motiivit voivat suuntautua itsestä ulospäin (toimintaan, kontakteihin,

uusiin asioihin, antamiseen) sekä kohti itseä (pohdintaan, etäisyyttä, tuttujen teemojen jatkuvuutta, saamista). (Yeung 2004 B.)

Harju ym. (2001) käsittelevät vapaaehtoistoimijoiden motiiveja kirjassa Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Heidän mukaansa vapaaehtoistoimijat ovat niin heterogeeninen ryhmä, ettei eri järjestöissä toimivien vapaaehtoisten välillä ole eroja. Vapaaehtoistoimintaan lähdetään ennen kaikkea tekemisen halusta. Arkeen haetaan uudenlaista sisältöä toiminnan kautta. Uuden oppiminen sekä opitun tiedon ja taidon käyttäminen ovat myös merkittäviä motiiveja. Sosiaaliset suhteet voivat myös toimia motiivina vapaaehtoistoimijan kaipaaman tuen sekä tarpeellisuuden ja merkityksellisyyden tunteiden kanavana. Halu auttaa muita voi syntyä omien elämäkokemusten tai yksilön omien arvojen kautta. Vapaaehtoistoiminta voi kiinnostaa myös siksi, että se voi tarjota hyvää vastapainoa omalle palkkatyölle. Sen kautta omaa osaamistaan voi päästä käyttämään laajemmin tai eri tavalla. Joitakin vapaaehtoistoimijoita innostaa tekemisen sijasta tarve kuulua johonkin sekä yleinen kiinnostus elämään ja ihmisiin. (Harju ym. 2001, 36–37.)

Euroopan unionissa tehtävää vapaaehtoistoimintaa käsittelevän tutkimuksen Suomea koskeva raportti kokoaa myös vapaaehtoistoimijoiden motiiveja. Tutkimuksen mukaan tärkein motivaatio vapaaehtoistoimintaan on halu auttaa muita. Toiseksi tärkein motivaatio on päästä käyttämään vapaa-aikaa tuottavasti ja saada säännöllistä toimintaa osaksi päivärutiineita. Muita tärkeitä vapaaehtoistoiminnan motiiveita ovat ystävien tai perheen ehdotus, mahdollisuus osallistua mielenkiintoiseen toimintaan, halu saada uusia kokemuksia ja taitoja sekä uusien ihmisten tapaaminen. Tutkimus painottaa sitä, että on tärkeää huomioida, että motiivit vaihtelevat eri sukupuolten, työllisyystilanteiden sekä ikäryhmien mukaan. Naisten ja miesten vapaaehtoistoiminnan motiivit eroavat usein selvästi toisistaan. Naisia toimintaan motivoi halu auttaa ja laajentaa osaamistaan sekä uusien ihmisten tapaaminen. Miehiä taas motivoi enemmän ystävien ja tuttavien vaikutus, halu käyttää vapaa-aikaa hyödylliseen toimintaan sekä kansalaisvelvollisuuden tunne. Myös eri ikäryhmien edustajat motivoituvat vapaaehtoistoimintaan erilaisista syistä. Nuoria motivoi uuden oppimisen halu vanhempia ihmisiä enemmän. He ovat myös alttiimpia

ystävien vaikutukselle. Yli 50-vuotiailla puolestaan motiivit löytyivät halusta tavata uusia ihmisiä, auttaa muita sekä osallistua yhteiskuntaa ja muita hyödyttävään toimintaan. (Van Den Brande 2008, 23–24.)

MLL:n lapsi- ja perhetoiminnanpäällikkö Anne Viinikka käsitteli vuonna 2009 järjestetyssä Virtaa vertaistuen verkostoihin seminaarissa sitä, miksi vertaisohjaajat tarvitsevat koulutusta. Aihetta käsiteltiin MLL:ssa vuosina 2006–2007 vertaisryhmäohjaajina toimineiden vapaaehtoistoimijoiden koulutuspalautteiden pohjalta. Vapaaehtoistoimijat kokivat koulutusten järjestämisen osoittavan, että heitä arvostetaan. Koulutukset koettiin myös eteenpäin innostavina tekijöinä. Yhtenäisen kuvan saaminen MLL:n arvoista ja toimintaperiaatteista nähtiin myös tärkeänä. Koulutus tarjosi myös tietoa MLL:n toiminnan laaja-alaisuudesta, jonka vapaaehtoistoimijat kokivat hyödylliseksi. Koulutuksen merkittävyyttä käsiteltiin myös MLL:n näkökulmasta. Vapaaehtoistoimijoille tarjottava koulutus pitää yllä ja kehittää järjestön toimintaa sekä varmistaa sen, että toiminnalle asetetut laadulliset tavoitteet täyttyvät. Vapaaehtoistoimijoiden kouluttaminen lisää toiminnan luotettavuutta ja vakuuttavuutta. Lisäksi koulutusten kautta sekä tietoisuus toiminnasta, että itse toiminta lisääntyvät. Myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna vapaaehtoistoimijoiden kouluttaminen on tärkeää. Sen avulla vapaaehtoistojalle muodostuu käsitys siitä, mikä vapaaehtoistoiminnan merkitys ja asema on osana yhteiskunnan palvelujärjestelmää. Lisäksi se tiivistää yhteistyötä julkisen ja kolmannen sektorin välillä.

3 KUMPPANUUS JA RYHMÄTOIMINTA VANHEMMUUDEN TUKENA - HANKE

3.1 Hankkeen tausta ja tarve

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistys ry (jatkossa MLL Lahden yhdistys) on Lahdessa toimiva paikallisyhdistys, joka on perustettu 1921. Jäseniä yhdistyksessä on 375, joista aikuisjäseniä on 284. Lahdessa MLL ylläpitää päiväkotia ja esikoulua, ryhmälastenhoitoa, tilapäisten hoitajien välitystä, musiikkileikkikoulua, koululaisten ilta-päivätoimintaa sekä tukioppilastoimintaa ja koulutusta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lahden yhdistys 2010.)

Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hanke on MLL:n Lahden yhdistyksen vuonna 2008 käynnistämä, RAY:n rahoittama kokeilu- ja kehittämishanke lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Hankkeella pyritään vastaamaan tarpeeseen arjenhallintaa ennaltaehkäisevästi tukevasta, pysyvästä ja kattavasta lapsiperheiden ryhmätoiminnasta. Näin pyritään tarjoamaan perheille tarvittua tukea sekä tukiverkostoja. Hanke vastaa myös Lahden kaupungin strategiassa painotettuun ennaltaehkäisevän työn merkittävyyteen syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä raskaamman puuttumisen tarpeen hillitsemiseksi. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2008. 3–5.)

3.2 Hankkeen päämäärät ja tavoitteet

Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen päämääränä on lapsiperheiden hyvinvointia uhkaavien tekijöiden lieventäminen ja poistaminen vertaistuen avulla. Näitä uhkatekijöitä ovat työn kuormittavuus, parisuhdeongelmat, alkoholin liikkäyttö sekä yhteisen ajan vähyys. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2008, 5–9.)

Hankkeen päätavoitteet ovat lapsiperheiden omaehtoisen arjessa selviytymisen ja hyvinvoinnin tukeminen, lapsiperheiden kanssa työskentelevien tahojen välisen yhteistyön tiivistäminen ja uusien toimintamallien kehittäminen sekä vapaaehtoistoiminnan lisääminen

kansalaisjärjestön toiminnan kehittämiseksi. Lapsiperheiden omaehtoista arjessa selviytymistä ja hyvinvoinnin tukemista edesautetaan palveluneuvonnan lisäämisellä, tarpeisiin vastaavan sähköisen palvelu- ja toimintahakemiston kokoamisella, alueellisten toimintaverkostojen luomisella sekä tarpeisiin vastaavien ryhmätöiden käynnistämällä. Yhteistyön tiivistämiseksi paneudutaan yhteistyötahojen palveluihin ja toimintoihin, lisätään palveluohjausta ja palveluneuvontaa, luodaan yhteiset pelisäännöt, kasvatetaan yhteisvastuullisuutta ja sitoutumista sekä huolehditaan kumppanuudessa jaksamisesta. Vapaaehtoistoiminnan tavoitteet pyritään saavuttamaan lisäämällä järjestötoiminnan tunnettavuutta, turvaamalla vapaaehtoistoiminnan jatkuvuutta, räätälöimällä alueellista vapaaehtoistyön koulutusta, järjestämällä tarpeisiin vastaavaa koulutusta sekä omaksumalla toimintojen tarvelähtöisyys palautteen keräämisen ja itsearvioinnin avulla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2008, 5–9.)

3.3 Hankkeen toteutus

Koko kumppanuus ja ryhmätöiden vanhemmuuden tukena - hanke toteutetaan lapsiperheiden tarpeet huomioon ottaen. Yksi hankkeen osa-alueista on ryhmätöiden, jota järjestetään kattavasti perheiden tarpeisiin vastaten. Ennen ryhmien käynnistämistä tehdään ryhmätarpeen kartoitus, järjestetään vapaaehtoisille tarvittava koulutus sekä saatetaan yhteen ammattilaisista ja vapaaehtoisista koostuvat ohjaajaparit. Ryhmien toiminnassa kiinnitetään huomiota riittävän hyvän vanhemmuuden sekä arjessa selviämisen tukemiseen. Lapsiperheiden tarpeita vastaava materiaali luodaan kartoittamalla jo olemassa oleva materiaali lapsiperheiden palveluista ja toiminnoista, jonka jälkeen listataan puuttuva materiaali. Puuttuva materiaali tuotetaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa. Jo olemassa olleesta sekä tuotetusta materiaalista kootaan sähköinen hakemisto, joka saatetaan lapsiperheiden käyttöön. Lapsiperheiden palveluohjaus saatetaan ajan tasalle kartoittamalla nykyiset palvelut ja toiminnot. Hankkeen aikana panostetaan palveluista ja toiminnoista tiedottamiseen sekä niihin ohjaamiseen. Lisäksi organisoidaan kausittain tapahtuma, jossa tiedotetaan perheille heille hyödyllisistä palveluista ja toiminnoista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2008, 6–7, 9.)

Hankkeen toteutuksen toinen tärkeä osa-alue on kumppanuuden tiivistäminen. Yhteistyökumppaneiden palveluihin ja toimintaan sekä perheiden asiakaspolkuihin perehdytään. Ammattilaisten keskuudessa lisätään tietoisuutta palvelutarjonnasta ja koottu sähköinen hakemisto jaetaan heidän käyttöönsä. Tiivistä yhteistyötä kumppaneiden kanssa ylläpidetään säännöllisillä sähköisillä hankeviesteillä, säännöllisillä tapaamisilla, yhteisten pelisääntöjen luomisella, yhteisvastuullisuuden ja sitoutumisen kasvattamisella sekä kumppanuudessa jaksamisesta huolehtimalla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2008, 8–9.)

Toteutuksen kolmas osa-alue on vapaaehtoistoiminnan lisääminen. Järjestötoiminnan tunnettavuutta pyritään lisäämään, jotta uusien vapaaehtoisten saaminen saataisiin turvattua. Vapaaehtoistoiminnan jatkuvuutta pyritään turvaamaan kehittämällä vapaaehtoisille tarjottua tukea ja järjestämällä vuosittain vapaaehtoistoimijoille suunnattu koulutus. Koulutuksen tarvetta analysoidaan ja sitä pyritään järjestämään vapaaehtoisten tarpeisiin vastaavalla tavalla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2008, 8–9.)

3.4 Hankkeen vapaaehtoistoimijoiden tekemä käytännön työ

Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on paikallisyhdistyksissään yhteensä yli 5 600 aktiivista vapaaehtoistoimijaa. Heistä 4 100 on lastenhoitoapua tarjoavia hoitajia, 750 on tukioppilasohjaajia, 300 on Lasten ja nuorten puhelimen ja netin päivystäjiä, 300 on vertaisryhmän vetäjiä sekä 60 Vanhempainpuhelimen ja – netin päivystäjiä. Paikallisyhdistykset ylläpitävät vapaaehtoistoimijoiden avulla lähes 420:ta perhekahvilaa, järjestävät vuosittain yli 1 200 lasten harrastuskerhoa, 1 700 koulutustilaisuutta ja – tapahtumaa sekä erilaisia retkiä ja leirejä 16 000 osallistujalle. Toiminnan avulla vapaaehtoistoimijat voivat helpottaa lapsiperheiden ja vanhempien arkea, vaikuttaa oman paikkakuntansa lapsiperheitä koskevaan päätöksentekoon sekä ympäristön elämään ja hyvinvointiin sekä luoda lapsille aktiivista toimintaa ja erilaisia virikkeitä ja vaikuttaa heille tarjolla oleviin harrastusmahdollisuuksiin. Lisäksi he voivat tukea nuoria selviytymään elämässä

sekä vanhempia kasvatuksen pulmissa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010) Haastatteluun osallistuneista vapaaehtoistoimijoista neljä toimi perhekahviloissa ja yksi toimi nuorisokahvilassa.

Perhekahvilat ovat kaikille lapsiperheille avoimia paikkoja, joissa voi tavata muita samanlaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Perhekahviloiden tarkoituksena on tarjota vanhemmille tietoa, tukea ja toimintamahdollisuuksia samalla, kun lapset saavat leikki-seuraa ja tekemistä. Perhekahviloissa vapaaehtoistojoiden toimintaan kuului tilojen avaus, kahvitusten ja tarjottavien järjestäminen sekä toimintakerran suunnittelu. Veto-vastuu perhekahviloiden toimintakerroista oli jaettu vapaaehtoisten kesken niin, että ku-kin vapaaehtoistojija hoiti järjestelyt omalla vuorollaan. Näin ollen varsinainen vetovas-tuu tulee jokaiselle vapaaehtoistojijalle muutaman kerran kuukaudessa.

Kahvitusten ja tarjottavien järjestämisen jokainen vapaaehtoistojija hoitaa omalla ta-vallaan. Tarjottavat hankitaan omien ideoiden ja tilanteen mukaan. Tarkoitus on, että jokaisella toimintakerralla on kahvin kanssa jotain tarjottavaa. Kaikkien toimintakertojen ei tarvitse olla ohjattuja, jolloin toimintakerrat eivät vaadi etukäteissuunnittelua. Ohjattua toimintaa, kuten esimerkiksi askartelua, järjestetään silloin tällöin. Suurimmaksi osaksi toimintakerrat sisältävät vapaamuotoista yhdessä olemista kahvilatoimintaan osallistuvien vanhempien ja lasten kesken. Lasten leikkiessä keskenään saavat vanhemmat mahdoli-suuden vaihtaa kuulumisia, jakaa kokemuksia sekä keskustella muiden samassa elämän-tilanteessa olevien kanssa itseä koskettavista tai kiinnostavista aiheista.

Nuorisokahvilat ovat avoimia ajanviettopaikkoja kaikille peruskouluikäisille lapsille. Nuorisokahviloiden tarkoituksena on tarjota lapsille turvallinen, valvottu ja virikkeellinen paikka ajanviettoon. Kahviloissa on mahdollisuus esimerkiksi kuunnella musiikkia sekä pelata erilaisia pelejä kuten biljardia tai lautapelejä. Nuorisokahvilassa vapaaehtoisen toimenkuvaan kuuluu aikuisena läsnä olemista, sekä tarvittaessa pienimuotoisen kioskin myyjänä olemista. Nuorille ei ole järjestettyä ohjattua toimintaa, vaan he saavat viettää aikaa heille mielenkiintoisten asioiden parissa. Nuorisokahvilassa aikuisen tehtävä on valvoa nuorten toimintaa. Tarvittaessa aikuiset kuuntelevat nuoria ja viettävät heidän

kanssaan aikaa. Useimmiten nuoret kuitenkin haluavat viettää aikaa keskenään ilman aikuisten osallistumista.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa MLL:n Lahden yhdistyksen vapaaehtoistoimijoiden motiiveja siitä, miksi he ovat lähteneet mukaan vapaaehtoistoimintaan. Tarkoituksena on myös tutkia millaiset asiat vapaaehtoistoimijat kokevat haastaviksi toiminnassaan ja millainen tuki niissä on hyödyllistä. Tutkimuksen tarkoituksena on myös tutkia sitä, minkälaista koulutusta vapaaehtoistoimijat pitävät hyödyllisenä oman vapaaehtoistoimintansa kannalta. Tämän tutkimuksen tavoitteena on, että saadun tutkimusaineiston pohjalta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lahden yhdistys ja muutkin vapaaehtoistoimijoita rekrytoivat ja kouluttavat tahot saavat käyttöönsä hyödyllistä tietoa, jonka pohjalta he voivat kehittää toimintaansa tulevaisuudessa.

Laadullista tutkimusta voidaan luonnehtia prosessiksi. Laadullisen tutkimuksen etenemisen vaiheita ei aina voi etukäteen jäsentää selkeästi eri vaiheisiin. Esimerkiksi tutkimustehtävää koskevat ratkaisut voivat tutkimuksen edetessä muotoutua vähitellen. (Kiviniemi 2007, 70.) Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat muokkaantuneet useampaan otteeseen tutkimusprosessin eri vaiheissa. Yksi tutkimuskysymys, jossa pohdittiin vapaaehtoistoimijoiden motiivien vaikutusta toiminnan laatuun, jätettiin lopulta kokonaan tutkimuskysymyksistä pois. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska tutkijat kokivat, ettei kysymys vastannut varsinaisesti siihen, mitä tahdottiin tutkia. Yksi tutkimuskysymys lisättiin lopullisiin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymyksessä kysytään mitkä asiat vapaaehtoistoimijat kokevat haastaviksi toiminnassaan ja minkälaisen tuen he kokevat niissä asioissa hyödylliseksi. Myös koulutukseen liittyvä tutkimuskysymys muutti muotoaan, jotta se vastaisi paremmin siihen, mitä haluttiin tutkia. Lopulliset tutkimuskysymykset muotoutuivat osittain tutkijoiden oman kiinnostuksen pohjalta, sekä toisaalta tutkimuksen yhteistyökumppanin (MLL, Lahden yhdistys) tutkimusaiheitoiveiden pohjalta. Tutkimuskysymykset ovat seuraavanlaiset:

- Millaiset motiivit vaikuttavat vapaaehtoistoimijaksi ryhtymisessä?
- Mitkä asiat koetaan haastavaksi vapaaehtoistoiminnassa ja millaista tukea vapaaehtoistoimijat kaipaavat toiminnalleen?
- Millaisen koulutuksen vapaaehtoistoimijat kokisivat hyödyttävän omaa toimintaansa?

4.2 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui MLL:n Lahden yhdistyksen Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen parissa toimivat vapaaehtoistoimijat. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita heidän motiiveistaan lähteä mukaan vapaaehtoistointaan, sekä heidän kokemuksistaan haastaviksi koetuista asioista ja siitä millainen tuki näihin asioihin olisi hyödyllistä. Tutkimuksen kohteena ovat myös vapaaehtoistoimijoiden mielipiteet siitä, millaisen koulutuksen he kokisivat hyödylliseksi omalle toiminnalleen.

Tutkimuksessa haastatellaan viittä MLL:n Lahden yhdistyksen Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen vapaaehtoistoimijaa. Metsämuurosen (2006, 45) mukaan laadullista aineistoa koottaessa on hyödyllistä käyttää ei-satunnaista otosta haastateltavista, jolloin tutkittavat henkilöt valitaan joko saatavuuden tai tutkijan harkinnan mukaan. Tässä tutkimuksessa haastateltavat henkilöt valittiin tutkijoiden harkinnan mukaan. Tutkimus rajattiin koskemaan vain kyseisen hankkeen vapaaehtoistyöntekijöitä, koska tutkimuksesta tulee osa Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen loppuraporttia. Tämän takia tutkimuksessa ei voi olla mukana muita vapaaehtoistyöntekijöitä, kuin kyseisessä hankkeessa toimivia henkilöitä. Tutkimuksen tekijöiden kokemattomuus tutkijoina vaikutti myös osaltaan haastateltavien määrän rajaamiseen. Viisi tutkimukseen osallistuvaa haastateltavaa tuntui sopivalta määrältä luotettavan tutkimustuloksen saamisessa, koska kyseessä on laadullinen tutkimus.

4.3 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusote tähän tutkimukseen valikoitui laadulliseksi, koska sen avulla saa mahdollisimman todenmukaista tietoa tutkimukseen osallistuvilta. Tarkoituksena on pyrkiä kuvaamaan tutkittavan elämää hänen mielipiteidensä ja omien kokemustensa kautta. Laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja tavallisimmin tietoa hankitaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksena on kuvata todellista elämää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157, 160.)

Tutkimusmenetelmänä käytetään teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua. Teemahaastattelu sopii parhaiten tutkimusmenetelmäksi tähän tutkimukseen sen joustavuuden takia. Teemahaastattelulle on ominaista, että haastattelun teema-alueet ovat tiedossa, mutta tarkkoja kysymyksiä tietyssä järjestyksessä ei ole. (Hirsjärvi ym. 2007, 203.) Haastattelumenetelmää voi käyttää yksinkertaisimmillaan silloin, kun haluamme tietää, miksi ihminen toimii sillä tavoin, kuten toimii tai mitä hän ajattelee. Parhaimman tiedon siitä saamme silloin kysymällä asiaa häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72.) Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen, keskeisten teemojen pohjalta ja niistä tehtyjen tarkentavien kysymysten pohjalta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77).

Tutkimuksen haastatteluteemat muodostuivat tutkimuskysymysten pohjalta. Pääteemat haastattelussa olivat vapaaehtoistoimijoiden motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan, heidän kokemansa tuen tarve ja hyödylliseksi koettu tuki niissä sekä millaisen koulutuksen he kokisivat hyödylliseksi omalle toiminnalleen. Haastattelun runko ja tarkentavat kysymykset muodostuivat teemojen pohjalta.

4.4 Aineiston hankinta ja haastatteluiden kulku

Tutkimusprosessi alkoi myöhään syksyllä 2009, kun tutkijat ottivat yhteyttä MLL:n Lahden yhdistyksen Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeesta vastaaviin työntekijöihin. Tutkijat, hankkeesta vastaavat työntekijät, sekä hankkeen ulkopuolinen arvioija, joka tekee hankkeesta arviointiraportin, pitivät yhdessä palaverin, jossa haettiin yhteistä linjaa tutkimuksen pohjaksi. Sovittiin, että tutkijat keräävät haastattelujen avulla Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeessa toimivilta vapaaehtoistoimijoilta tietoa ja kokemuksia eri aiheista. Hankkeen arvioija voisi mahdollisesti myöhemmin käyttää saatua tutkimusmateriaalia osana Kumppanuus – ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen arviointiraporttia. Keväällä hankkeen vapaaehtoistyön koordinaattori etsi viisi hankkeessa toimivaa vapaaehtoista, jotka olivat halukkaita osallistumaan haastattelujen avulla tehtävään tutkimukseen ja antoi heidän yhteystietonsa tutkijoille. Tutkijat ottivat vapaaehtoistoimijoihin yhteyttä ja kaikki haastattelut sovittiin tehtäväksi kesäkuussa 2010. Ennen haastatteluita tutkijat ja MLL:n Lahden yhdistyksen hankkeen arviointiraportin laatija järjestivät vielä tapaamisen, jossa pohdittiin yhdessä mahdollisia haastattelukysymyksiä, sekä tutkimuksen pohjaksi etsittävää teoretietoa. Tutkimus on hankkeistettu opinnäytetyö, joten tapaamisessa myös allekirjoitettiin toimeksiantosopimus (LIITE 1).

Ennen varsinaisia haastatteluita tutkijat tekivät harjoitushaastattelun. Harjoitushaastatteluun haastateltavaksi suostui henkilö, jolla on runsaasti vapaaehtoiskokemusta. Häneltä voitiin siis kysyä samat kysymykset, kuin tutkimuksen varsinaisiltakin haastateltavilta. Sen vuoksi harjoitushaastattelusta saatiin aidon tuntuinen ja se antoi tärkeää harjoitusta tutkijoille, jotka eivät kumpikaan aiemmin olleet tehneet haastatteluita.

Vapaaehtoistoimijoiden haastattelut toteutettiin kesäkuussa 2010. Neljä haastattelua tehtiin haastateltavien kotona ja yksi toteutettiin vapaaehtoistoiminnan tiloissa. Haastattelut nauhoitettiin nauhurille niin, että toinen tutkijoista esitti haastattelukysymykset ja toinen tutkijoista kirjoitti samalla ylös omia tarkentavia huomioita ja ajatuksia liittyen haastatteluihin. Nämä muistiinpanot olisivat myös toimineet lisäturvana haastattelumateriaalin säi-

lymiseksi, jos nauhoitettu haastattelumateriaali olisi esimerkiksi tuhoutunut ennen litterointia. Haastattelut kestivät noin puoli tuntia. Haastattelut onnistuivat suunnitellusti. Muutamissa haastatteluissa haastatteluhetkellä paikalla oli lapsia tai muita haastatteluun kuulumattomia henkilöitä, joiden äänet kuuluivat nauhalla ja toivat hieman epäselviä kohtia haastateltavan puheeseen. Epäselvistä kohdista huolimatta kaikista haastatteluista löytyi vastaukset tutkittaviin kysymyksiin.

Haastattelukysymykset (LIITE 2) tehtiin niiden teemojen pohjalta, jotka olivat muodostuneet tutkimuskysymysten pohjalta. Haastattelukysymysten sopivuus varmistettiin vielä ennen haastatteluiden aloittamista MLL:n Lahden yhdistyksen hankkeen arvioijalta sekä tutkimusta ohjaavalta opettajalta. Kaikissa haastatteluissa käytettiin samaa haastattelu-runkoa ja lähes jokaisessa haastattelussa kysyttiin samat kysymykset pääosin samassa järjestyksessä. Muutamassa haastattelussa kysymysten kyselyjärjestys vaihteli ja kahdessa haastattelussa unohdettiin kysyä kaksi kysymystä. Nämä johtuivat haastattelijan kokemattomuudesta toimia haastattelijana. Tämä ei kuitenkaan olennaisesti vaikuttanut saatuun haastattelumateriaaliin. Kaikista haastatteluista saatiin tutkimuskysymyksiin vastaava tarpeellinen materiaali.

4.5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi aloitettiin vasta kaksi kuukautta haastatteluiden jälkeen. Haastatteluista oli kulunut niin paljon aikaa, että ennen varsinaista litterointia tutkijat kuuntelivat nauhoituksia useampaan kertaan. Näin aineiston sisältö palautui tutkijoille mieleen ja se oli helpompi litteroida, eli purkaa nauhoitettu haastattelu tietokoneelle tekstiksi. Eskola (2007, 159) sanoo artikkelissaan, että yhden haastattelutunnin purkamiseen kannattaa varata aikaa yhden työpäivän verran. Aineiston litterointiin kului useampi työpäivä. Joissakin kohdissa litterointi oli haastavaa johtuen haastattelun huonosta äänenlaadusta tai häiriötekijöistä haastattelun aikana. Häiriötekijöistä huolimatta kaikki aineisto saatiin litteroitua ja tekstiä tuli yhteensä 40 sivua.

Litterointivaiheen jälkeen tutkijat lukivat aineistoa läpi useampaan kertaan saadakseen siitä selkeän kokonaiskuvan. Analyysiä on helpompi lähteä toteuttamaan, mitä tutumpaa teksti on tutkijalle (Hirsjärvi 2007, 260).

Aineistoon perehtymisen jälkeen tutkijat tulostivat tutkimuskysymyksiin vastaavat haastattelumateriaalit paperille. Tämän jälkeen samankaltaiset vastaukset eroteltiin eri väreillä ja koottiin yhteen. Samankaltaisuuksien kokoamisen jälkeen auki kirjoitetun aineiston alkuperäisilmaisut pelkistettiin yksinkertaisiksi lauseiksi, jonka jälkeen ne ryhmiteltiin erilaisiin alaluokkiin, yläluokkiin ja lopulta niistä muodostettiin pääluokkia. Pääluokkien avulla muodostettiin jokaisen tutkimuskysymyksen alle kolme pääkategoriaa. Tämän vaiheen jälkeen päästiin analysoimaan ja kirjoittamaan tutkimustuloksia.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tuomi & Sarajärven (2002, 129) mukaan tutkijoiden eettiset ratkaisut ja tutkimuksen uskottavuus kuuluvat tutkimuksessa yhteen. Tutkimuksen uskottavuus perustuu siihen, että tutkijat toimivat hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata tutkijan tekemällä tutkimusraportilla.

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta voidaan käsitellä validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu. Reliabiliteetilla taas tarkoitetaan sitä, että tutkimustulokset ovat toistettavissa olevia. Tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133, 135.) Tässä tutkimuksessa tutkimuksen punaisena lankana ovat toimineet tutkimuskysymykset, jotka ovat ohjanneet tutkimuksen tekoa ja sen eri vaiheita. Tutkimuskysymykset tuovat esille sen mitä tutkimuksessa aiotaan tutkia ja niiden pitäminen tutkimuksen punaisena lankana tuo tutkimukselle luotettavuutta. Tutkimustulosten toistettavuutta voisi myös tutkia uudella samanlaisella tutkimuksella, jolla voisi lisätä tutkimuksen luotettavuutta.

Tietoa tutkimukseen kerättiin haastatteluilla. Haastattelut nauhoitettiin ja myöhemmin ne litteroitiin vielä tekstiksi tietokoneelle. Haastatteluhetkellä toinen tutkijoista teki haastatteluista myös kirjallisia muistiinpanoja haastatteluiden luotettavuuden parantamiseksi. Haastatteluiden nauhoittaminen mahdollisti sen, että haastattelut saatiin kokonaisuudessaan tallennettua litterointia varten. Pelkkien tutkijoiden omien muistiinpanojen varassa haastatteluista olisi saattanut jäädä olennaisia osia pois, tai niiden merkitys olisi voinut muuttua. Haastatteluhetkellä muutamissa haastatteluissa oli häiritseviä taustäääniä tai muita tekijöitä, jotka saattoivat vaikuttaa haastateltavien keskittymiseen. Nämä saattavat osaltaan heikentää haastatteluiden laatua. Myös tutkijoiden kokemattomuus tutkijoina ja haastattelijoina saattaa vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Kokemattomuus haastattelijoina näkyi esimerkiksi siinä, että kahdessa haastattelussa haastattelijat unohti kysyä yhden haastattelukysymyksen haastateltavilta. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut tutkimustulosten analysointiin, koska kaikkiin tutkimuskysymyksiin saatiin tarvittava materiaali.

Tutkijat tekivät haastattelukysymykset yhdessä tutkimuksen tilaajien kanssa tutkimuskysymysten pohjalta. Tämä tuo luotettavuutta siihen, että tutkimus vastaa siihen, mitä siinä halutaan tutkia. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, joka mahdollisti haastateltavien omien kokemusten ja ajatusten vapaan kerronnan. Näin tutkimuksessa saatiin parhaiten kuuluviin haastateltavien omat kokemukset, joka osaltaan lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimustuloksia analysoitaessa haastava osuus oli se, että tutkijat yrittivät mahdollisimman totuudenmukaisesti ja luottamuksellisesti tuoda haastateltavien mielipiteet ja kokemukset esille. Oli pohdittava tarkasti mitä haastateltava tarkoitti sanomallaan, ilman, että tutkija teki siitä virheellisiä johtopäätöksiä. Kaikkiin haastattelukysymyksiin muutamissa haastatteluissa, ei saatu suoria vastauksia. Näissä tilanteissa tutkijat joutuivat tekemään omia tulkintoja vastausten analysoinnissa, joten se vaikuttaa myös osaltaan tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkimuksen raportoinnissa on käytetty runsaasti suoria lainauksia haastatteluista, jotta lukija voi itse havainnoida tutkijoiden päätelmien luotettavuutta. Tuomi & Sarajärven (2002, 138) mukaan tutkimuksen luotettavuutta lisää myös tarkka raportointi tutkimuksesta. Tutkijan tulee antaa lukijoille riittävästi tietoa tutkimuksen tekemisestä,

jotta lukija pystyy arvioimaan tutkimusta. Tässä tutkimuksessa on kuvattu jokainen tutkimuksen vaihe mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti, jotta lukijalle välittyy selkeä kokonaiskuva tutkimuksen etenemisestä ja sen tuloksista.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksessa saadut tulokset ovat jaoteltu viiteen eri alaotsikkoon. Alaotsikot ovat muodostuneet tutkimuskysymystemme pohjalta. Alaotsikoiden alla on osassa kappaleista vielä tarkentavia alaotsikoita tutkimuksen tulosten syvemmän pohdinnan mahdollistamiseksi.

Ensimmäisessä kappaleessa kerrotaan haastateltavien taustatietoja, jotka on katsottu olennaisiksi tutkimuksen kannalta. Seuraavissa kappaleissa käsitellään haastateltavien motiiveita, kun he ovat lähteneet mukaan vapaaehtoistoimintaan, asioita, joita he kokevat haastaviksi vapaaehtoistoinnassa sekä millainen tuki haastaviksi koetuissa asioissa on hyödyllistä. Tutkimustuloksissa käsitellään myös vapaaehtoistojien koulutustarvetta. Viimeisessä kappaleessa käsitellään haastateltavien esiintuomia mielipiteitä siitä, mitä he kokevat vapaaehtoistoinnin vaativan heiltä ja mitä he saavat vapaaehtoistoinnasta.

5.1 Haastateltavien taustatietoja

Haastattelemillamme henkilöillä on monimuotoinen koulutus- ja työtausta. Kolmella haastateltavista on sosiaali- ja terveysalan koulutus sekä työkokemusta alalta. Yksi haastateltavista opiskelee sosiaalialalla ja yhdellä haastateltavista on muun, kuin sosiaali- ja terveysalan koulutus ja työkokemus. Haastatteluhetkellä kolme haastateltavista hoiti päätoimisesti lapsiaan kotona, yksi oli osan viikosta töissä ja osan viikosta hoiti lastaan kotona. Yksi haastateltavista kävi kokopäiväisesti töissä. Haastateltavista kolme oli toiminut aiemmin vapaaehtoisena jossain järjestössä tai seurassa. Aiemman vapaaehtois- kokemuksen koettiin vaikuttavan positiivisesti MLL:n Lahden yhdistyksen vapaaehtois- toimijaksi ryhtymisessä siten, ettei ajatus palkattomasta työstä ollut vieras. Haastatteluhetkellä kukaan haastateltavista ei toiminut vapaaehtoisena muualla, kuin MLL:lla Lahden yhdistyksessä.

MLL:ssa Lahden yhdistyksessä tehdyn vapaaehtoistoiminnan pituus vaihteli haastateltavilla haastatteluhetkellä kahdesta toimintakerrasta noin viiteen vuoteen. Syitä MLL:n Lahden yhdistyksen valitsemiseen vapaaehtoistoiminnan kohteeksi oli monia erilaisia. Osalla valintaan liittyi olennaisesti omat lapset. Kaksi haastateltavista lähti mukaan toimintaan nähtyään ilmoituksen MLL:n Lahden yhdistyksen vapaaehtoistojen tarpeesta. Haastatteluhetkellä haastateltavat käyttivät aikaa vapaaehtoistoimintaan yhdestä toimintakerrasta kuukaudessa neljään tuntiin viikossa.

5.2 Motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan

Haastateltavilla yksi päämotiiveista lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan oli sosiaalisen verkoston tarve. Muutamassa haastattelussa nousi esiin sosiaalisen verkoston löytämisen toive joko haastateltavalle itselleen, omille lapsilleen tai molemmille.

No tietysti tää oli, on, että tapaa muita, muita saman alueen lapsiperheitä ja, ja tota sitte omalle lapselle sitä sosiaalista kanssakäymistä niinkö lasten, muitten lasten kanssa.

Aika niinku pitkälti nää muut ihmiset tässä tuntuu olevan päivät niinku töissä ja muuten, et sieltä on sit löytyny näit ihmisii ketkä niinku viettää sitte kotosalla tätä aikaa. - - sosiaalinen verkosto vähän niinku.

Haastateltavista kolme oli kotiäitejä haastatteluhetkellä, yksi opiskeli samalla. Yksi haastateltavista oli osa-aikaisesti töissä ja yksi haastateltavista kävi kokopäiväisesti töissä. Haastatteluissa nousi esiin osalla haastateltavista tarve löytää jotain muuta toimintaa kotona olemisen ohelle. Tämä tarve olikin yhtenä vaikuttimena osalla haastateltavista, kun he lähtivät mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Tosiaan me muutettiin tänne sillon, ku lapsi syntyy oikeestaan melkeen ni. Mitäs, kaikki tietää, et pyörittelis täs kotona peukaloita (naurua) niin joo. Et mitähän sitä oikeen tekis.

Yhdessä haastattelussa esiin tullut lähtömotiivi oli se, että yhdessä tekeminen koettiin tärkeäksi, koska yhdessä tehden voi pienellä vaivalla saada paljon hyvää aikaan. Muutama haastateltavista kertoi hyvän ja tärkeän asian puolesta toimimisen olleen myös yksi motiiveista lähtiessään mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Ehkä se semmonen mukana olo ja yhdessä tekeminen ja se innostus siihen, että tosi pienellä vaivalla, kun moni osallistuu niin saadaan niinku paljonki, niinku hyvää aikasiks.

- - että tärkeän asian puolesta.

Eräässä haastattelussa tuotiin esille oma halu olla mukana sellaisessa toiminnassa, jolla on merkitystä. Halu tehdä jotain konkreettista oman palkkatyön lisäksi, oli yhden haastateltavan motiivi lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan.

- - halus sitte jotain sellasta toimintaa mil ois jotain merkitystä, et ei pelkästään täyttäs sitä omaa aikaa, vaan et ois semmost toimintaa mil ois oikeesti merkitystä.

- - et oli jotain tekemistä sen työn ohessa. Ja sitte se, et se olis jotain oikeesti sellasta konkreettista tekemistä.

Yhdessä haastattelussa haastateltava toi esille omakohtaisen kokemuksen kautta tulleen halun auttaa muita. Tämä oli ollut haastateltavalla yhtenä lähtömotiivina vapaaehtoistojaksi ryhtymisessä.

- - ja toki se ei mulle enään ollu tavallaan sit siin vaihees, ku mä huomasin tän ilmoituksen, että tälle alueelle haetaan jotakin lapsiperhetoimintaa, niin tota se ei ollu enää siin mieles akuutti, että mä olin jo niinku taas ruvennu tekeen töitä ja lapsi oli jo hoidos. Mutta sit mä aattelin, et, jos se jotain muuta nyt auttaa, ni mä voin kyllä ryhtyä.

5.3 Tuen tarve vapaaehtoistoiminnassa

Kartoitettaessa haastateltavien tuen tarvetta selvitettiin ensin se, minkälaiset asiat vapaaehtoistoiminnassa koetaan haastaviksi. Tällä tavoin haastateltavia orientoitiin pohtimaan asioita vapaaehtoistoiminnassa, joihin he kokevat tarvitsevansa tukea.

Kaikkien haastateltavien oli aluksi pohdittava pitkään kysymystä, jossa heiltä kysyttiin vapaaehtoistoiminnan haasteista, siitä mitkä asiat kokee haastavaksi. Jokaisessa haastattelussa tuli esille, että kukaan haastateltavista ei kokenut, että heillä olisi jotain erityisen haastaviksi koettuja asioita toiminnassaan.

Mä en oikee tohon osaa kyl sanoo. Ei oo mitään tiettyä.

Mä en usko, et mulla on sellast hirveen ihmeellistä siinä.

Jotenki mun mielestä tää ei oo niin, niin paljoo voimia vievää. Tää on kuitenkin niin vähästä, että.

Tarkemman pohtimisen jälkeen haastateltavat kuitenkin osasivat nimetä muutamia haastavaksi kokemiaan asioita

Osa haastateltavista oli kokenut vapaaehtoistoiminnan alkaessa haastavaksi toimintatuokioiden vähäisen osallistujamäärän. Uudenlaisen toiminnan alkaessa valmista kävijäkuntaa ei vielä ole. Toiminnasta tiedottaminen sekä kävijäkunnan vakiintuminen vie oman aikansa. Tällä aikaa kaikki toiminta ja sen järjestäminen jää usein yhden tai kahden ihmisen vastuulle.

No vähän välillä sillon, ku alotettiin tota toimintaa, ku tuntu just et kukaan ei lähde siihen, et kukaan ei lähde mukaan siihen ja kaikil on jotenki niin negatiivinen asenne siihen, että emmä nyt ehdi ja emmä nyt jouda. Se haastavuus oli ehkä siinä, että, ku alkuvaiheessa joutu niinku yksin aika paljon olemaan siinä ja hakemaan niitä ihmisiä siihen mukaan ja niinku houkuttelemaan, ni se oli haastavaa.

Ainut, haasteita mitä meil on ollu, ni oli sillon joulun aikaan saada niitä ihmisiä sinne - -

Yksi haastateltava koki haastavaksi luovan toiminnan ideoimisen ja järjestämisen. Leikkien, laulujen ja askarteluiden ideointi koettiin haastavaksi.

Joo mä voin sanoo heti, että ehkä haastavia on ne tälläset.. Mä en ite niinku välitä kauheesti tälläst laululeikeistä ja muista, et vois olla että jos siel ois jotain vähän vieraampia äitejä käymässä niin mä olisin ainaki ihan pulassa sit, jos sinne ei tulis nää muut vakituiset vapaaehtoset. Rupeis siinä niinku virittelee niitä lauluja, alkulauluja ja loppulauluja ni mä olisin varmaa, menisin puihin, että lähetään kotiin.

Yksi haastateltavista pohti haastattelussa sitä, että kokeeko hän tiedon puutteen yhteisistä periaatteista haasteeksi vapaaehtoistoiminnalleen. Haastateltava ei osannut sanoa, muodostuuko asiasta haaste, mutta kertoi sen kuitenkin mietityttäneen häntä. Haastateltava koki, että vaikka jokainen toimii omalla tavallaan ja omana persoonanaan olisi yhteisten periaatteiden luominen ja niistä keskusteleminen tärkeää.

Mä en tiedä että onko mitään semmosia niinkun selkeitä yhteisiä periaatteita, et onks niist niinku keskusteltu. Et mä en tiedä et onks se haaste, mut se oli semmonen mitä rupes miettimään.

Suurin osa haastateltavista koki, että heidän tekemänsä vapaaehtoistoiminta on niin pienenimuotoista, ettei siinä ole sen vuoksi suuria haasteita tai haastaviksi koettuja asioita. Osa haastateltavista koki vapaaehtoistoimintansa enemmän vertaistuellisemmaksi kokemukseksi, kuin vaativaksi toiminnaksi, joten heidän oli sen vuoksi vaikea nimetä haastaviksi koettuja asioita toiminnassaan.

5.4 Vapaaehtoistoimintaa tukevia asioita

Haastatteluissa tuli esiin erilaisia asioita, joiden vapaaehtoistoimijat kokivat tukevan omaa toimintaansa ja tuovan helpotusta haastaviksi koettuihin asioihin. Jokaisessa haastattelussa tuli esille MLL:n Lahden yhdistyksen hankkeen vetäjien antaman tuen ja yh-

teydenpidon tärkeys vapaaehtoimijoille. Hankkeen vetäjien kannustus ja vapaaehtoisten matala kynnys ottaa heihin päin tarvittaessa yhteyttä koettiin tarpeelliseksi ja hyödylliseksi tueksi.

No meil on oikeestaan ollu hirveen hyvä täs projektissa ketä näit mahdollistaa näit tämmösiä ni tota, niin niin. On hirveen hyvät ihmiset töissä siinä hankkeessa, että kyllä ne niinku ihan soittelee ja kysellee miten menee ja ja ei oo semmosta niinku korkeeta kynnystä soittaa myöskään sinnepäin, että että voitko auttaa vaikka tässä, tai oisko teillä joku idea, vaikka johonkin askarteluun, tai ihan mitä tahansa niinku et et.

No joo kyllä -- (projektin vapaaehtoiskoordinaattorin nimi poistettu) on kannustanu tosi paljon, että on ollu ihan riittävästi tukea.

Kahdessa haastattelussa tuotiin esille, että luovan toiminnan keksimistä helpottamaan oli luotu eräänlainen ideakansio. Sen oli tehnyt sosiaalialan opiskelija yhteen vapaaehtoistoiminnan toimintapaikkaan kaikkien käyttöön. Kansio sisältää monipuolisesti ideoita erilaisiin luoviin toimintoihin ja haastateltavat kokivat sen helpottavan heidän toimintaansa.

No hirveen hyvä, se joku opiskelija oli tehny nyt sinne semmosen kansion ni, kansion tehny niinku avuks tavallaan niinku vähän niinku vuoden kiertoa noudattaen. Kaikkii jotain sellasii pieniä helppoja askartelu juttuja ja jotain lauluja ja leikkejä ja sitte. Se on varmaan hirveen hyvä apuväline sitte jos niinku tulis sellanen tilanne, että haluais siel jotain --

Ja siellä oli vaikka mitä askarteluja, lauluja, kaikkii, eri vuoden aikoihin liittyviä, et se on tosi hieno juttu. Sieltä saa sitte poimia.

Haastatteluisa tuotiin myös yhteisen keskustelun tärkeyttä tukemaan vapaaehtoistoiminnan haastaviksi koetuissa asioissa. Vapaaehtoistojen yhteisen keskustelun koettiin olevan vertaistuellista, jolla koettiin olevan tukeva vaikutus vapaaehtoistoimintaan.

Ja sit toisaalt varmaan joku semmonen niinku että ois aina aika ajoin sellasta yhteistä keskustelua missä vois tuoda kaikkee et siinä vois olla niinku niitä vapaaehtosia jotka tekee samantyyppistä. Et tavallaan sellanen vertaistuellinen olis hyödyllistä.

Haastateltavat toivat myös esille tukeen liittyviä toiveita. Haastatteluissa tuli esille, että vapaaehtoistoimijat toivoivat hankkeen vetäjien olevan jatkossakin heihin yhteydessä tuen saamiseksi tarvittaessa. Samoin vapaaehtoistoimijat toivoivat, että nykyinen matala kynnyks ottaa yhteyttä hankkeen vetäjiin säilyisi jatkossakin. Myös hankkeen työntekijöiden käynnit toimintapaikoilla koettiin hyödyllisinä ja toimintaa tukevana asiana.

Yhtenä tärkeänä tukimuotona haastateltavat toivat esille yhteisteiset vertaistuelliset tapaamiset vapaaehtoistoimijoiden kesken. Näissä tapaamisissa eri toimipisteissä toimivat vapaaehtoiset voisivat jakaa kokemuksiaan toiminnasta, tuoda esille uusia ideoita sekä keskustella mahdollisesti esille nousseista kysymyksistä ja ongelmista.

Se oli oikeestaan vastaava siinä mielessä, et pysty vähän silleen niinku vertailemaan niitä, et minkä tyyppisiä juttuja ja. Se on ihan hauska sit tietääki, että paljonko käy jossakin vaikka ihmisiä tai jotain muuta, että.

*- - että moni muukin ois kiinnostunu semmosesta. Vaihtaa kokemuk-
sii. Aina sitte vähän semmosia, ite saattaa niinkö jämähtää siihen sa-
maan ja sitte, ku kuuleeki miten muualla toimitaan, ni.*

Sit toisaalt varmaan joku semmonen niinku, että ois aina aika ajoin sellasta yhteistä keskustelua, missä vois tuoda kaikkee, et siinä vois olla niinku niitä vapaaehtosia, jotka tekee samantyyppistä.

5.5 Koulutus vapaaehtoistoiminnassa

Haasteltavilla oli mahdollisuus osallistua MLL:n Lahden yhdistyksen järjestämään vapaaehtoistoimijoille suunnattuun koulutukseen syksyllä 2009. Koulutus oli yleisluontoinen ja se oli tarkoitettu kaikille MLL:n Lahden yhdistyksen vapaaehtoistoimijoille. Kukaan

haastateltavista ei osallistunut koulutukseen. Kolme haastateltavista ei tiennyt kyseisestä koulutuksesta. Yhdelle koulutuksen ajankohta ei ollut sopiva, mutta hän olisi ollut siitä toiminnalleen. Hän kaipasi yleistiedollisen koulutuksen sijaan sellaista koulutusta, joka olisi kohdennettu samanlaista vapaaehtoistoimintaa tekeville henkilöille.

Ei en oo siihen, en osallistunu. Se oli varmaan niin sitä alkua, että, että tota mul on ihan menny ohi. Että oonko siitä kuuluutkaan.

En oo. Jotain sen tyyppistä toivoisin.

Mä en osa- mä en silloin päässy. Mä olin - - silloin. Mutta tota noin- nin. En, en oo osallistunut.

Haastatteluissa nousi esille kahdenlaista koulutuksen tarvetta. Osa haastateltavista koki tarvetta ennen toiminnan aloittamista, tai sen alkuvaiheessa tapahtuvalle kohdennetulle koulutukselle ja perehdytykselle oman toiminnan parissa. Nähtiin hyödylliseksi, että tämä koulutus tapahtuisi varsinaisen vapaaehtoistoiminnan toteuttamisen ulkopuolella.

Et mä oisin kyllä kaivannu ehkä semmosta niinku eksaktia perehdytystä. Et mikä ois ollu niinku just -- toimiville, tai mitä niillä nyt on muitakin muotoja on paljon.

Mutta tota (hankkeen vapaaehtoistyön koordinaattori) on tullu sinne tavallaan kahvilaan niinku kertomaan siitä - - kahvilan rungosta ja. Et se tietysti ois ollu ihan kiva, että se ois tapahtunu, ehkä ois voinu olla ihan hyödykästä ja mielekästä, et se ois niinku tapahtunu jotenki muutenki se, sillälailta varsinaisen perhekahvilatoiminnan ulkopuolella.

Kaksi haastateltavista koki tarpeelliseksi koulutuksen, jossa käsiteltäisiin MLL:n Lahden yhdistystä vapaaehtoistoiminnan kohteena. Tällä koulutuksella haluttiin saada lisätietoa siitä missä kaikessa toiminnassa MLL:n Lahden yhdistys on mukana, sekä millaista vapaaehtoistoimintaa MLL:n Lahden yhdistyksessä voi tehdä ja minkälaisia sitoutumista erilaiset tehtävät ja osa-alueet edellyttävät. Lisäksi kiinnostavaksi koettiin se, minkälaisia odotuksia ja toiveita vapaaehtoistojoihin kohdistetaan.

Et ylipäättänsä se, että on ihan eri asia lukea nettisivuilta, kun kuulla esim. siitä, et mitä kaikkea MLL tekee ja missä kaikessa se on mukana. Mitä kaikkea vapaaehtoistyötä voi tehdä ja minkälaista sitoutumista eri tehtävät ja osa-alueet edellyttää ja sitä, et minkälaisia odotuksia ja toiveita kohdistetaan vapaaehtoistyöntekijöihin, et jos sanon olevani vapaaehtoistyöntekijä niin mitä ajatellaan, et mitä mun täytyy sinne hoitaa.

Mut et niinku joku semmonen ehkä mist sais yleistietoa tai jotain. Tota ite niinku oisin varmaa niinku tavallaan halukaskii niinku laajentaa vähän tota toimintaa vaikka jonnekki. Emmä tiää siis, hirveen vähän on niinku sillee itellä tietoa et mitä kaikkea niinku esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliitto niinku pitää ja järjestää ja tekee näitä juttuja että.

Muutamassa haastattelussa korostui se, että vapaaehtoistoimijat kokivat toiminnan vertaistuellisemmaksi ja ennemminkin omaksi harrastukseksi, kuin varsinaiseksi vapaaehtoistoiminnaksi. Tämän vuoksi osa haastateltavista ei kokenut, että heillä olisi tämänhetkessä vapaaehtoistoiminnassa tarvetta koulutukselle.

Nii ja mä en ehkä oo tätä niin vapaaehtoistyönä ajatellutkaan, että tää, tää on tämmönen meijän viikottainen juttu vaan.

Et tää on nyt vaan ollu vähän tämmönen meijän kotona olo ajan ilo.

Se on aika semmosta niinkun lepposta yhdessä oloa, et eihän siihen tarvi normaalitikaan mitään tukea, ku kutsut kavereita kylään, että.

5.6 Muita tutkimustuloksia

Haastatteluissa tuli esille paljon erilaista tietoa liittyen haastateltavien vapaaehtoistoimintaan. Osa tiedoista vastaa suoraan tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Osaa saaduista tiedoista ei vastaa suoranaisesti tutkimuksen tutkimuskysymyksiin, mutta tätä tietoa voidaan käyttää syventämään suoranaisesti tutkimuskysymyksiin vastaavaa tietoa.

Ensimmäisessä aluvussa käsitellään sitä, mitä haastateltavat kokevat vapaaehtoistoiminnan vaativan heiltä. Toisessa aluvussa kerrotaan siitä mitä vapaaehtoiset kokevat saavansa vapaaehtoistoiminnalta.

5.6.1 Mitä vapaaehtoistoiminta vaatii tekijältään?

Yhdessä haastattelussa nousi esiin, että vapaaehtoistoiminta vaatii tekijältään avoimuutta. Avoimuudella tarkoitettiin tässä ihmisten erilaisten toimintatapojen tiedostamista ja hyväksymistä. Haastatteluissa ilmeni myös, että vapaaehtoistoiminta vaatii tekijältään sitkeyttä ja periksiantamattomuutta. Haastateltu ei aina välttämättä jaksaisi osallistua toiminnan järjestämiseen ja vaatii sitkeyttä, että silti lähes joka kerta osallistuu.

Sitkeyttä ja semmosta niinku periksiantamattomuutta, että vaikka välillä tulee niinku semmosia hetkiä että voi vitsi tänään mua ei huvita, tänään mä en jaksa, et - -

Vapaaehtoistoiminnan katsottiin vaativan tekijältään myös pyyteettömyyttä ja sellaista asennetta, että kaikesta tehdystä työstä ei aina välttämättä tarvitse saada rahallista korvausta. Vapaaehtoistoiminnan koettiin myös vaativan aikaa ja motivaatiota. Koettiin, että vapaaehtoistoiminnan täytyy lähteä tekijän omasta halusta tehdä sitä. Vapaaehtoistoiminnan katsottiin vaativan myös aktiivisuutta ja sitoutumista toimintaan siinä suhteessa, että vapaaehtoisimija hoitaa sovitut asiat.

Kai niinku jotain sellasta, että ei ainakaan niinku kaikista askeleista voi niinku rahahastaa. Että tota palkkaa pitäis saada kaikesta tekevästä.

- - että jotain tehdään tavallaan pyyteettömästi, että sä et saa siitä vastiketta muuta, ku sen hyvän mielen tai jonkun muun vastaavan.

No ihan ensimmäiseks varmastikin sen oman halun tehdä sitä. Ja sit seuraavaks sen ajan, että, jos sen työpäivän päätteks lähtis lähtis jotakin vielä duunailemaan, ni se vois olla, että sitä ei jaksais välttämättä, ainekaan niinku joka viikko.

Ja aktiivisuutta tietysti.

Yhdessä haastattelussa tuli esiin, että haastateltava koki vapaaehtoistoiminnan vaativan tekijöiltä luovuutta ja taitoa järjestää erilaisia luovia toimintoja.

Että tietysti semmostahan se nyt vaatii, että ois niinkö taito, taito keksiä justiin näit askartelu.

Kahdessa haastattelussa tuotiin esiin myös taustaorganisaation tarvetta vapaaehtoistoiminnalle. Koettiin, että ilman taustalla toimivaa organisaatiota yksityishenkilön olisi vaikea järjestää vapaaehtoistoimintaa esimerkiksi tilojen hankinnan hankaluuden vuoksi.

Ja sitte ehkä myöskin tavallaan sen jonkun verkoston sinne taakke, että jos nyt ois ajatellu, että ei ois ollu vaik tätä Mannerheimin Lastensuojeluliiton niinkun tota tilaa, niin tota mistäs mäki sitte yksinään oisin semmosen hakenu. En mistään.

No varmaan just se, että on selkeesti joku ihminen johon voi ottaa yhteyttä ja tietää et jos on jossain tietynlaisessa vapaaehtoistoiminnassa mukana, että kuka se yhteyshenkilö on.

Yhdessä haastattelussa tuotiin esiin sitä, että vapaaehtoistoiminta vaatii tekijältä omaa hyvinvointia, jotta sitä jaksaa tehdä. Eräs haastateltavista koki myös, että vapaaehtoistoimintaan tarvitsee oman kiinnostuksen toiminnan kohderyhmää kohtaan.

Ja sitte vaatii kiinnostusta siihen kohderyhmään, et jos on lapsiperhetyössä mukana, niin on kiinnostusta siihen ja semmosta mikä tuntuu itestä omimmalta

5.6.2 Mitä vapaaehtoistoiminta antaa tekijälleen?

Yksi haastattelussa esiin noussut vapaaehtoistyön anti oli vertaistuki. Mahdollisuus päästä keskustelemaan arkisista asioista samanlaisessa tilanteessa olevien kanssa koettiin tärkeäksi.

- - kylhän tää semmonen vertaistuki on tärkeää. Saa vaihtaa ne huonot yöt sen, ne huonojen öiden kokemukset muitten kanssa niin.

Ja jaksamista ja, kun kotona, kotona ite oon ni tota, kylhän tää semmonen vertaistuki on tärkeää.

Vapaaehtoistoiminnan koettiin myös luovan lisää sosiaalisia suhteita. Mahdollisuus mukavaan yhdessä olemiseen koettiin tärkeäksi niin vapaaehtoistoimijoille itselleen, kuin heidän lapsillekin.

No varmaan sen mitä ne kaikki muutkin äidit lapsinensa siellä, että se on semmonen leikkihetki lapsille ja sit semmonen kahvihetki aikuisille. Että semmosta mukavaa seuraa, niinku molemmille nimenomaan, ettei vaan niinku silleen, että, et äidit istuu sit siel rivissä ja kattoo, ku lapset leikkii.

Ja just tää, että on niinkö mukaviin ihmisiin tutustunu.

Merkitykselliseksi koettiin se, että vapaaehtoistoiminnasta saa hyvän mielen. Vapaaehtoistoiminnan koettiin myös olevan palkitsevaa.

Parhaimmillaan se on tosi palkitsevaa, et siinä mielessä niin kyllä se sitte sitkeys palkitaan.

No, hyvää mieltä tietysti!

Yhdessä haastattelussa vapaaehtoistoiminnan koettiin antavan tekijälleen merkityksellisyden tunteen, kun on jaksanut olla mukana vapaaehtoistoiminnassa.

Ja kyllä nyt silleen tietää olevansa tärkeä, että kun tota on jaksettu tässä touhuta.

Tärkeänä vapaaehtoistyöstä saatavana asiana koettiin myös toiminnan antama kasvun esimerkki lapsille. Pyyteettömällä yhdessä tekemisellä voidaan saada pienellä vaivalla hyvää aikaiseksi ja vapaaehtoistoimijat toivoivat, että sellainen toimintamalli välittyisi vapaaehtoistoiminnan kautta myös heidän lapsilleen.

Yhdessä haastattelussa tuotiin esille, että vapaaehtoistoiminta toimi kasvatuksellisena esimerkkinä lapsille.

Kyllä siitä sitte saa niinku mun mielestä lapsillekki semmosta niinkun esimerkkiä. Ihan niinku semmosta kasvun esimerkkiä. Et tavallaan lapsetkin näkee sen, että yhdessä tehden voidaan saada paljon aikaan.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia MLL:n Lahden yhdistyksen Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen vapaaehtoistoimijoita. Tarkoituksena oli tutkia sitä, millaiset motiivit vaikuttivat siihen, että he päättivät lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan. Tarkoituksena oli myös tutkia millaiset asiat vapaaehtoistoimijat kokivat haastaviksi omassa toiminnassaan, millainen tuki niissä asioissa koettiin tärkeäksi, sekä sitä, millaisen koulutuksen vapaaehtoistoimijat kokisivat hyödylliseksi omalle toiminnalleen. Tutkimus tehtiin haastattelemalla viittä vapaaehtoistoimijaa, jotka toimivat Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeessa. Haastattelut tehtiin teemahaastatteluina ja haastattelukysymykset pohjautuivat tutkimuksen tutkimuskysymyksiin. Haastatteluilla saatiin kerättyä tarpeellinen tieto, joka vastasi tutkimuksen tutkimuskysymyksiin.

6.1 Miksi lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä tässä tutkimuksessa haluttiin tutkia sitä, mitkä olivat vapaaehtoistoimijoiden motiivit, kun he lähtivät mukaan toimintaan. Motiivit ovat syytä ihmisen toiminnalle (Yeung 2004 A). Ne käynnistävät ja ylläpitävät toimintaa ohjaten sitä kohti asetettua päämäärää. Toimintaan vaikuttaa usein joukko erilaisia ja eri vahvuisia motiiveja. (Metsämuuronen 1997, 8.) Tässä tutkimuksessa suurimmassa osassa haastatteluista yhdeksi motiiviksi nimettiin sosiaalisen verkoston löytäminen tai sen laajentamisen tarve. Hyvän sosiaalisen verkoston olemassaolo on vanhemmuutta tukeva tekijä (Sosiaaliportti 2010). Suurin osa tämän tutkimuksen haastateltavista oli kotiäitejä. Sosiaalisten suhteiden lisäksi he kaipaivat arkeen jotain muuta tekemistä ja sisältöä lasten kanssa kotona olemisen lisäksi ja lähtivät siksi mukaan vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoimintaan lähdetään ennen kaikkea tekemisen halusta. Arkeen haetaan uudenlaista sisältöä toiminnan kautta. (Harju ym. 2001, 36 – 37.) Pääosa haastatelluista vapaaehtoisista kävi pitämässä kahvilatoimintakertoja lastensa kanssa. Kahvilassa vapaaehtoisena toimiminen oli tuonut heille uusia tuttavuuksia ja myös heidän lapsilleen sosiaalista kanssakäymistä. Sosiaalisen verkoston laajentaminen ja uuden tekemisen

löytäminen olivatkin haastatteluiden perusteella yleisimmät motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Yhtenä lähtömotiivina vapaaehtoistoimintaan haastatelluilla oli se, että haluttiin olla mukana tärkeässä toiminnassa ja myös auttamisen halu oli yksi syy lähteä mukaan toimintaan. Euroopan Unionin tekemän vapaaehtoistoimintaa käsittelevän Suomea koskevan tutkimuksen mukaan tärkein syy lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaa on halu auttaa muita (Euroopan Unioni 2010). Tämän tutkimuksen mukaan hyvän asian puolesta toimiminen koettiin merkitykselliseksi ja se vaikutti osaltaan vapaaehtoisten päätökseen lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan. Kahvilatoiminnalle oli kysyntää eri paikoissa ja vapaaehtoistoimijat kokivat sen järjestämisen tärkeäksi. Yhdessä tekemisen tärkeys oli myös yksi syy vapaaehtoistoimijoilla lähteä mukaan toimintaan. Haastateltavat kokivat, että yhdessä tehden voidaan saada paljon hyvää aikaan. Silloin, kun on useampi toimija, niin toiminnan järjestäminen ei vaadi keneltäkään kohtuutonta työmäärää. Yhdessä tekeminen ja toimiminen olivat erään haastateltavan mukaan myös hyvä kasvatuksellinen esimerkki omille lapsille.

Motiivit nousevat esiin ihmisen omasta tilanteesta, ulkoisten tekijöiden sijaan (Harju ym. 2001, 37). Myös tämän tutkimuksen haastatelluilla vapaaehtoistoimijoilla motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan liittyivät vahvasti heidän omaan elämäntilanteeseensa. Kotona lasten kanssa olevat vapaaehtoistoimijat kaipasivat arkeen muutakin toimintaa kotona olemisen lisäksi sekä halusivat laajentaa sosiaalista verkostoaan ja nämä vaikuttivat päätökseen ryhtyä vapaaehtoistoimijaksi. Työssäkäyvät vapaaehtoistoimijat taas halusivat oman työnsä lisäksi jotain konkreettista, merkityksellistä tekemistä ja olivat siksi lähteneet mukaan vapaaehtoistoimintaan. Euroopan Unionin tutkimuksen mukaan toiseksi tärkeimpänä motiivina vapaaehtoistoiminnalle on päästä käyttämään vapaa-aikaa tuottavasti ja saada säännöllistä toimintaa osaksi päivärutiineita (Euroopan Unioni 2010, 23).

6.2 Haastavat asiat vapaaehtoistoiminnassa ja hyödyllinen tuki niissä

Kaikki vapaaehtoistoimijat toivat haastatteluissa esille sitä, etteivät he kokeneet omaa vapaaehtoistoimintaansa kovinkaan haastavana tai, että siinä olisi ollut suuria haasteita. Tutkimuksen mukaan suurin osa vapaaehtoisista koki toiminnan enemmän vertaistuellisena toimintana tai mukavana ajanvietteenä, kuin varsinaisena vapaaehtoistoimintana. Haastatteluista esille tulleet motiivit toiminnalle olivat vapaaehtoisten sisäisiä motiiveja. Metsämuurosen (1997) mukaan sisäiset motiivit ovat lähtöisin itse toiminnasta sekä haastateltavien luontaisesta halusta toimia (Metsämuuronen 1997, 9). Tämä voi olla yksi vaikuttava tekijä siihen, millaisena toiminta koettiin. Pohdinnan jälkeen vapaaehtoistoimijat osasivat haastatteluissa nimetä muutamia asioita, jotka he kokivat haasteellisiksi omassa toiminnassaan. Yleisin haastavaksi koettu asia oli se, että kahvilatoiminnan alussa osallistujamäärät olivat vähäisiä ja osallistujamäärän nostaminen koettiin haastavaksi. Tämä ongelma poistui kuitenkin kahviloiden tullessa ihmisille tutuksi ja sitä kautta osallistujamäärät nousivat ja kävijäkunta vakiintui. Tutkimuksen mukaan myös luovan toiminnan kuten askartelun tai musiikkihetkien järjestäminen tai sen ideoiminen koettiin vapaaehtoistoiminnassa haasteelliseksi asiaksi. Tähän asiaan oli kuitenkin löydetty ratkaisu erään sosionomiopiskelijan tekemän ideakansion avulla. Ideakansiosta vapaaehtoiset saattoivat etsiä erilaisia valmiita ideoita luovan toiminnan järjestämiseksi.

Jos vapaaehtoistoimijoille annettava tuki on riittävää, se luo turvaa sekä tukee vapaaehtoistoiminnassa jaksamista (Mykkänen-Hänninen 2007, 53). Haasteellisissa asioissa tärkeimmäksi tueksi koettiin MLL:n Lahden yhdistyksen hankkeen työntekijöiden tarjoama tuki vapaaehtoisille. Haastatteluista selvisi, että vapaaehtoistoimijat kokivat hankkeen työntekijöiden olevan tarvittaessa helposti tavoitettavissa ja vapaaehtoisilla oli matala kynnyks ottaa yhteyttä työntekijöihin ongelmatilanteissa. Myös hankkeen työntekijöiden antama kannustus oli tärkeä tuki vapaaehtoistoimijoille. Vapaaehtoiset kokivat toiminnalleen tärkeäksi tueksi myös vertaistuelliset tapaamiset, joissa kahviloissa toimivat vapaaehtoiset saattoivat tavata toisiaan ja vaihtaa kuulumisia ja ajatuksiaan. Vertaistuki auttaa uuden tiedon omaksumisessa ja näköalojen laajentumisessa. Lisäksi se vahvistaa yksilön identiteettiä sekä antaa iloa ja virkistystä. (Järvinen ym. 2006, 14.) Haastatelta-

vat kokivat, että näissä kahvilatoiminnan vapaaehtoistojoiden keskinäisissä tapaamisissa oli mahdollisuus vaihtaa erilaisia hyviä toimintatapoja sekä keskustella kahvilatoimintaan liittyvistä aiheista ja mahdollisesti eteen tulevista haasteista.

6.3 Hyödyllinen koulutus vapaaehtoistojinnassa

Vapaaehtoistojinnin koulutuksen sisältö määräytyy toimintaa järjestävän organisaation mukaan. Käsiteltävät asiat valitaan asiakasprofiilin sekä koulutettavien vapaaehtoistojoiden tehtävien mukaan. Yhteistä kaikissa koulutuksissa on kuitenkin se, että ne ovat käytännönläheisiä ja nimenomaan vapaaehtoistojinnin suunnattuja. (Mykkänen-Hänninen 2007, 56–57.) Tutkimuksen vapaaehtoistojista kukaan ei ollut osallistunut MLL:n Lahden yhdistyksen syksyllä 2009 järjestämään vapaaehtoistojille suunnattuun koulutukseen. Siihen oli useita eri syitä, etteivät tutkimuksen vapaaehtoiset olleet osallistuneet koulutukseen. Osa vapaaehtoisista ei tiennyt koulutusmahdollisuudesta ja osalle koulutuksen ajankohta ei ollut sopiva. Haastattelussa tuli ilmi, että muutama vapaaehtoistojista olisi kuitenkin kiinnostunut jonkinlaisesta koulutuksesta liittyen vapaaehtoistojinnin MLL:n Lahden yhdistyksessä.

Tutkimuksen mukaan vapaaehtoistojilla oli kahdenlaisia toiveita liittyen vapaaehtoistojoiden koulutuksen. Osa haastateltavista koki, että vapaaehtoistojinnin alkuvaiheessa tai ennen sen aloittamista, olisi tarpeen jonkinlainen koulutus, joka vastaisi suoraan siihen toimintaan, mitä vapaaehtoiset tulisivat jatkossa järjestämään. Esimerkiksi kahviloissa toimivat vapaaehtoiset saisivat ennen toimintaa, tai sen alkuvaiheessa koulutusta nimenomaan kahvilatoiminnassa tapahtuvaan vapaaehtoistojinnin. Toisaalta tutkimuksen mukaan vapaaehtoistojat kaipasivat yleiskoulutusta, siitä mitä vapaaehtoistojinnin mahdollisuuksia MLL:n Lahden yhdistyksessä on. Koulutuksella toivottiin saavan lisätietoa siitä, millaisia mahdollisuuksia MLL:n Lahden yhdistyksessä on toimia vapaaehtoisena, millaista sitoutumista vapaaehtoistojinnin eri tehtävät ja osa-alueet edellyttävät ja millaisia odotuksia MLL:n Lahden yhdistyksellä on vapaaehtoistojinnin suhteen. Molempiin koulutustoiveisiin vastaisi vapaaehtoistojinnin peruskoulutus. Pe-

ruskoulutuksen tulisi tarjota vapaaehtoistoimijalle sekä perehdytyksen tulevaan tehtävään (Mykkänen-Hänninen 2007, 56), että tietoa organisaation toiminnasta ja toiminnan lähtökohdista (Harju ym. 2001, 89).

Muutamissa haastatteluissa korostui se, että vapaaehtoistoimijat pitivät toimintaansa enemmän vertaistuellisena toimintana tai omana harrastuksenaan, kuin varsinaisena vapaaehtoistoimintana. Yksi vapaaehtoisista kiteytti ajatuksen haastattelussa toteamalla, että eihän ystävien tapaamisen vapaa-ajallakaan tarvita koulutusta, joten miksi sitä kahvilatoiminnassakaan tarvittaisiin.

6.4 Tutkimuksen vastaavuus aiempiin tutkimuksiin

Emma Utin teoksessa *Vapaaehtoistyöntekijän sitoutuminen lastensuojelun tukihenkilötoiminnassa* (2009) on koottu erilaisia tutkimuksia vapaaehtoistoimijoiden motiiveista. Motiivit lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan voidaan Utin mukaan jakaa neljään päämotiiviin, jotka ovat tekemisen kaipuu, auttaminen, kokeilunhalu sekä ryhmän kaipuu (Utti. 2009, 32–34). Tässä tutkimuksessa päämotiiveiksi nousivat ryhmän kaipuu, josta tässä tutkimuksessa käytettiin nimitystä sosiaalinen verkosto sekä tekemisen kaipuu. Nämä kaksi motiivia siis korostuivat tutkimuksessa ja ovat samassa linjassa Utin kirjassa esille tuotujen motiivien kanssa. Myös Utin mainitsema auttaminen, oli yksi motiivi lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan ja se tuli esille tämänkin tutkimuksen tuloksissa. Auttamisen halu yhtenä motiivina lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan mainitaan myös teoksessa *Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä*. Auttamisen halu voi syntyä joko omista kokemuksista tai yksilön omista arvoista (Harju ym. 2001, 36–37). Halu auttaa muita todettiin myös Euroopan Unionin tekemässä tutkimuksessa tärkeimmäksi motiiviksi lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan (Van Den Brande 2008, 23). Tässä tutkimuksessa haastateltiin vapaaehtoistoimijoita, joista suurin osa hoiti haastatteluhetkellä omia lapsia kotona. Haastatteluissa nousi esiin se, että haastateltavat tiesivät omakohtaisten kokemusten kautta sen, että kotona lapsia hoitavat ihmiset kaipaavat arkeensa muutakin toimintaa. Kahvilatoiminnan koettiin tuovan vaihtelua arkeen ja vapaaehtoistoimijat halu-

sivat olla mukana järjestämässä sitä muille samassa elämäntilanteessa oleville ihmisille. Harju ym. (2001) teoksessa tuotiin esille myös se, että palkkatyössä käyvät ihmiset kaipasivat vastapainoa omalle työlleen. Myös tämän tutkimuksen mukaan yhtenä motiivina lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan oli se, että kaivattiin vastapainoa omalle palkkatyölle.

Teoksessa Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä (Harju ym. 2001, 36–37) kerrotaan, että vapaaehtoistoimintaan lähdetään useimmiten mukaan tekemisen halusta. Arkeen haetaan uudenlaista sisältöä toiminnan kautta. Harjun ym. (2001) teoksessa saadut tulokset vastaavat myös tässä tutkimuksessa saatuja tutkimustuloksia. Tutkimuksen haastateltavat vapaaehtoistoimijat toivat esille, että he kaipasivat jotain uutta tekemistä arkeen, joko lasten kanssa kotona olemisen lisäksi tai oman palkkatyön ohelle jotain konkreettista tekemistä. Näin ollen tekemisen halu oli myös yhtenä päämotiivina lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan tämän tutkimuksen vapaaehtoisilla.

Vapaaehtoistoimijoita koulutetaan vapaaehtoistoiminnan taustalla vaikuttavan organisaation kannalta mielekkäällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Koulutuksissa käsiteltävät asiat määräytyvät kunkin organisaation asiakasprofiilin kautta. (Mykkänen-Hänninen 2007, 55–57.) MLL:n Lahden yhdistys oli järjestänyt syksyllä 2009 vapaaehtoistoimijoiden koulutuksen. Tämä koulutus oli yleisluontoinen koulutus, jossa kerrottiin muun muassa MLL:n vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista. Kukaan haastatelluista vapaaehtoistoimijoista ei ollut osallistunut kyseiseen koulutukseen, eri syistä johtuen. Tässä tutkimuksessa tutkittiin sitä, millaisen koulutuksen vapaaehtoistoimijat kokisivat hyödylliseksi omalle toiminnalleen. Mykkänen-Hänninen on tutkinut vapaaehtoistoimintaa teoksessaan Vapaaehtoistoiminnan rajapinoilla (2007). Hän toteaa teoksessaan, että vapaaehtoistoimintaa järjestävän organisaation peruskoulutuksessa olisi tärkeää tuoda esiin organisaation toimintaa ja sen lähtökohtia. Peruskoulutuksessa tulisi myös perehdyttää vapaaehtoistoimija tulevaan tehtäväänsä ja tarjota hänelle mahdollisimman hyviä välineitä organisaation asiakkaiden kohtaamiseen. (Mykkänen-Hänninen 2007, 55–57.) Tämän tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoimijat kaipasivat kahdenlaista koulutusta toiminnassaan. Toisaalta toivottiin yleistä koulutusta, jossa kerrotaisiin mitä mahdollisuuksia

MLL:n Lahden yhdistyksessä on toimia vapaaehtoisena ja mihin kaikkeen sitoutuu, kun lähtee mukaan vapaaehtoistoimintaan. Osa haastatelluista vapaaehtoisista taas piti hyödyllisenä koulutusta, joka vastaisi suoraan heidän tekemäänsä toimintaan.

Tässä tutkimuksessa tuli vahvasti esille myös vertaistuki ja sen merkitys eri toiminnoissa. Vertaistuki on avoimuuteen, tasa-arvoisuuteen, kunnioitukseen ja vapaaehtoisuuteen perustuvaa, vastavuoroista tukea ja apua. Se edellyttää vertaisilta samoja kokemuksia ja elämäntilanteita sekä vuorovaikutusta. (Järvinen & Taajamo 2006, 12, 14.) Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia MLL:n Lahden osaston Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen vapaaehtoistoimijoita. Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen tavoitteena on lapsiperheiden hyvinvointia uhkaavien tekijöiden lieventäminen ja poistaminen vertaistuen avulla. Myös lapsiperheiden ongelmien ennaltaehkäisy on hankkeen yksi päätavoitteista. Hankkeessa toimivat vapaaehtoiset toivat tämän tutkimuksen haastatteluissa esille, että vertaistuki on tärkeää myös heille itselleen. He kokivat, että vapaaehtoistoimijoiden keskinäiset tapaamiset ja sieltä saatu vertaistuki on paras tuki heidän toiminnalleen ja se auttaa jaksamaan. Vertaistuki voi antaa iloa ja virkistystä sekä helpottaa arjesta selviämistä (Järvinen ym. 2006, 12). Suurin osa haastatelluista vapaaehtoistoimijoista koki, että he saivat vertaistukea myös varsinaisesta kahvilatoiminnasta, jossa he toimivat vapaaehtoisina. Suurimmassa osassa kahviloita osallistujat olivat lapsiperheiden äitejä, jotka kävivät kahviloissa yhdessä lastensa kanssa. Myös haastatelluista vapaaehtoisista suurin osa oli lapsiperheen äitejä. Ihmisen tarve vertaistukeen perustuu tuen antamisen ja saamisen sekä kokemusten ja elämäntilanteiden vertailemisen tarpeeseen (Terveyskirjasto 2010). Tässä tutkimuksessa haastatellut vapaaehtoistoimijat saivat siis jakaa omia kokemuksiaan lapsiperheen arjesta kahvilatoiminnan yhteydessä ja saivat näin samalla vertaistukea.

6.5 Kehittämis ehdotuksia

Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena -hankkeen työntekijät olivat järjestäneet keväällä 2010 hankkeen vapaaehtoistoimijoille virkistysillan. Sillä palkittiin vapaaehtoistoimijat heidän tekemästään työstä. Tällaisen virkistysillan vapaaehtoistoimijat kokivat merkitykselliseksi ja toimintaa tukevaksi asiaksi. Haastateltavat toivat esille, että virkistysillassa tärkeintä oli muiden vapaaehtoistoimijoiden tapaaminen ja se, että sai keskustella ja vaihtaa kuulumisia heidän kanssaan.

Tutkimuksen pohjalta syntyi kehittämisehdotuksia MLL:n Lahden yhdistykselle. Haastattelussa tuli monissa eri kohdissa esille, että vapaaehtoistoimijat pitivät vertaistukea tärkeänä heidän toiminnalleen. Haastateltavat toivat esille että, tapaamiset muiden kahvilatyöntekijöiden kanssa olivat tärkeä tuen muoto heidän toiminnalleen. Tapaamisissa heillä on mahdollisuus vaihtaa kuulumisia, pohtia erilaisia käytäntöjä sekä saada uusia ideoita omaan kahvilatoimintaansa. Tutkimuksen mukaan haastateltavista olisi tärkeää, että heillä olisi tulevaisuudessakin mahdollisuus vertaistuelliseen tapaamiseen. Haastatellut kuvasivat ajatuksiaan seuraavasti:

Joo kyllä pääs keskustelemaan. Se oli oikeestaan vastaava siinä mielessä, et pysty vähän silleen niinku vertailemaan niitä, et minkä tyyppisiä juttuja ja. Se on ihan hauska sit tietääki, että paljonko käy jossakin vaikka ihmisiä tai jotain muuta, että. Ihan mielenkiintonen.

Ei, ei tartte välttämättä sellasta luksustakaan järjestää, että ois ihan varmasti mukava ja uskosin kyllä, että moni muukin ois kiinnostunu semmosesta. Vaihtaa kokemuksii. Aina sitte vähän semmosia ite saattaa niinkö jämähtää siihen samaan ja sitte, ku kuulee ki miten muualla toimitaan, ni.

Yhdessä haastattelussa tuotiin esille, että koulutusta hyödyllisempi vaihtoehto vapaaehtoistoimijoille saattaisi olla heidän keskinäiset tapaamiset, joissa olisi mahdollisuus vertaistukeen.

Et just, ku mieltii sitä, et onko joku koulutus vai semmonen (puhuu virkistysillasta) ni mä koen, et siit on paljon enemmän hyötyä siitä, et tapaa niitä muita, ku et järjestetään joku kiva koulutus jossakin ja, et kaikki kattoo jonku powerpoint esityksen siellä niin. Niin siitä ei välttämättä oo niin paljon hyötyä, ku siitä, et juttelee muiden kanssa, et teil on ollu tällanen tilanne ja me ollaan nyt tehty tämmösiä juttuja. Et tää toimi hyvin ja tää ei toiminu hyvin ja se on varmaan niinku antosampaa, voisin kuvitella.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen eteneminen, yleistettävyys ja eettisyys

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia MLL:n Lahden yhdistyksen Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena - hankkeen vapaaehtoistoimijoita. Tutkimus tulee olemaan osana Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen arviointiraporttia. Yhtenä tutkimuksen tavoitteena oli, että mahdollisesti muutkin vapaaehtoistoimintaa järjestävät tahot saattaisivat hyötyä saaduista tutkimustuloksista. Tutkimukseen haastateltavaksi lähti mukaan viisi vapaaehtoista. Tämä oli sopiva määrä haastateltavia tähän tutkimukseen luotettavan tiedon saamiseksi. Tämän tutkimuksen perusteella saaduista kaikista tuloksista ei kuitenkaan voida tehdä päteviä yleistyksiä, sillä siihen otanta on liian vähäinen. Tosin, Harju ym. (2001,) mukaan vapaaehtoistoimijat ovat niin heterogeeninen ryhmä, ettei eri järjestöissä toimivien vapaaehtoisten välillä ole eroja. Tämä päteeekin lähtömotiiveista saatujen tulosten kohdalla, koska ne vastasivat aiempia tutkimustuloksia ja ovat siksi luotettavasti verrattavissa muihin tuloksiin. Tämän tutkimuksen vapaaehtoistoimijat kokivat toimintansa vertaistuellisemmaksi toiminnaksi, kuin varsinaiseksi vapaaehtoistoiminnaksi. He kokivat sen olevan myös niin pienimuotoista, ettei siinä koettu olevan varsinaisia haasteita tai, että siihen olisi tarvittu erityistä koulutusta. Sen vuoksi tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoistoimijoiden olikin vaikea nimetä haastaviksi koettuja asioita ja niitä tukevia asioita. Tämä osaltaan myös heikentää tulosten yleistettävyttä. Tutkimuksessa saadut tulokset voivat kuitenkin olla hyödyllisiä MLL:n Lahden yhdistykselle jatkossa uusia hankkeita ja niissä toimivia vapaaehtoisia ajatellen.

Teoriaosuuteen kerättiin tietoa vapaaehtoistoiminnasta, joka on työn pääaihe. Tiedon tarkoituksena on johdatella lukijaa vapaaehtoistoimintaan ja syventää jo mahdollisesti olemassa olevaa tietoa lukijalle. Myös vertaistuesta kerättiin teoriatietoa, koska se liittyy olennaisesti saatuihin tutkimustuloksiin, sekä tämän tutkimuksen taustalla olevaan hankkeeseen. Hankkeen tarkoituksena on tukea lapsiperheissä vanhemmuutta vertaistuen avulla. Vapaaehtoistoimijoiden järjestämä kahvilatoiminta oli vertaistuellista toimintaa ja

kanssakäymistä, niin siellä käyville vanhemmille ja heidän lapsilleen, kuin sitä järjestäville vapaaehtoistoimijoillekin. Suurin osa vapaaehtoisista pitikin toimintaansa vertaistuellisempänä toimintana, kuin varsinaisena vapaaehtoistoimintana. Vapaaehtoistoimijat kokivat myös vertaistuen tärkeäksi tueksi heidän toiminnalleen. He toivat esille sitä, että vapaaehtoistoimijoiden keskinäiset tapaamiset ja niistä saatu vertaistuellinen kokemus olivat tärkeä tuki heidän toiminnalleen. Tietoa kerättiin myös lapsiperheiden hyvinvoinnista ja ongelmien ennaltaehkäisystä, koska tutkimus perustuu Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on lapsiperheiden hyvinvointia uhkaavien tekijöiden lieventäminen ja poistaminen vertaistuen avulla. Hanke vastaa myös Lahden kaupungin strategiassa painotettuun ennaltaehkäisevän työn merkittävyyteen syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tämän vuoksi koettiin tärkeäksi, että tutkimuksen teoriaosuudessa avataan lapsiperheiden hyvin – sekä pahoinvointia ja myös ennaltaehkäisevää toimintaa. Teoriaosuudessa kerrottiin myös aiheesta aiemmin tehdyistä tutkimuksista, jotta tälle tutkimukselle olisi vertailupohjaa sen luotettavuuden lisäämiseksi.

Tutkimuksen eri vaiheet etenivät lähes suunnitellusti. Tutkimus käynnistyi tilaajan ja tutkijoiden yhteisellä tapaamisella, jonka jälkeen tutkijat lähtivät työstämään tutkimuskysymyksiä ja muokkaamaan niiden pohjalta haastattelukysymysrunkoa. Haastattelut saatiin ajallaan toteutettua ja ne onnistuivat hyvin. Haastatteluilla saatiin kerättyä kaikki tarpeellinen tieto tutkimuskysymysten selvittämistä varten. Tutkijat olisivat voineet harjoitella haastattelutilanteita kenties vieläkin enemmän, jotta varsinaiset haastattelutilanteet olisivat sujuneet jouhevammin ja olleet luontevampia. Haastatteluissa näkyi ajoittain tutkijoiden kokemattomuus, esimerkiksi siinä, että tutkija unohti kahdessa haastattelussa jännityksen vuoksi kysyä kaksi haastattelukysymystä. Nämä eivät kuitenkaan vaikuttaneet olennaisesti tutkimustuloksiin, joten tutkimusta voidaan pitää luotettavana unohtuksista huolimatta. Haastatteluiden litterointivaihe viivästyi ja tutkijat aloittivat sen vaiheen vasta syksyllä. Haastattelut tehtiin kesäkuussa, joten haastattelu- ja litterointivaiheen väliin jäi aikaa useampi kuukausi. Tämän vuoksi tutkijat joutuivat lukemaan litteroimalla saatua tekstiä useita kertoja läpi, jotta se muistui mieleen ja litteroidusta tekstistä päästiin muodostamaan tutkimustuloksia. Varsinainen tutkimuksen kirjoittaminen sujui nopeasti ja tutkimus saatiin suunnitelman mukaisesti valmiiksi.

Aineiston analyysi oli tutkimuksen mielenkiintoisin, mutta samalla haastavin osuus. Litteoitua tekstiä tuli yhteensä noin 40 sivua. Aineiston analyysissä joudutaan tekemään ratkaisuja siitä, miten saatua tekstiä tulkitaan, mitä osuutta painotetaan ja miten paljon käytetään niin sanotusti rivien välistä saatuja tietoja. Esimerkiksi haastateltava on saattanut käyttää ironiaa vastauksessaan, jolloin tutkijan on osattava löytää oikea vastaus ironisen lauseen sisältä. Siinä voi kuitenkin tapahtua helposti virhetulkintoja. Tässä tutkimuksessa virhetulkintoja on yritetty välttää sillä, että ensin molemmat tutkijoista etsivät vastauksia tutkimuskysymyksiin haastattelumateriaalista, joka oli jaettu kategorioihin. Sen jälkeen tutkijat arvioivat toisen löytämiä vastauksia, jonka jälkeen niitä pohdittiin yhdessä ja vastauksista muodostettiin lopulliset tutkimustulokset. Tutkijat tulkitsivat mahdollisimman totuudenmukaisesti saatuja vastauksia ja yrittivät välttää omien ajatusten ja mielipiteiden vaikuttamista vastausten tulkintoihin. Jokainen ihminen kuitenkin tarkastelee ympärillään tapahtuvia asioita omien kokemustensa kautta ja se vaikuttaa aina, kun tehdään tulkintoja asioista tai tapahtumista. Tätä tutkimusta tehdessä aineiston analyysissä haastavaa oli myös löytää oikeat, tutkimuskysymyksiin vastaavat vastaukset ja jättää analysoimatta tutkimuskysymysten kannalta tarpeettomat vastaukset. Tekstiä oli paljon ja haastatteluisista saatiin runsaasti mielenkiintoisia vastauksia. Tutkimuskysymysten rajauksen vuoksi kaikkea saatua materiaalia ei voitu analysoida tässä tutkimuksessa. Sen vuoksi analysointi vaiheessa tuntui välillä siltä, että joutui karsimaan liikaa saatuja vastauksia. Mielenkiintoisia vastauksia oli kuitenkin niin paljon, että niistä saisi useammankin jatkotutkimuksen, eikä tässä tutkimuksessa ollut mahdollista tutkia kaikkea.

Suorilla haastattelulainauksilla voidaan lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Tässä tutkimuksessa käytettiin haastatteluista poimittuja suoria lainauksia tekstin elävöittämiseksi sekä tuomaan sille luotettavuutta. Suorista lainauksista lukija pystyy näkemään perusteet saaduille tutkimustuloksille ja tekemään omat johtopäätöksensä niiden luotettavuudesta. Suorien lainauksien käytössä tutkijoille tuli eteen eettinen ongelma. Suoria lainauksia käytettäessä on tärkeää saada haastateltavan sanoma mahdollisimman sanatarkasti esille. Lainauksista ei kuitenkaan saa tulla ilmi sellaisia asioita, joista haastateltavan voisi tunnistaa. Tähän tutkimukseen haastateltiin viittä vapaaehtoistoimijaa, joten otoksen pie-

nuus toi omat haasteensa haastateltavien tunnistettavuuden estämisessä. Haastateltavien tunnistettavuuden estämiseksi tutkijat joutuivat jättämään suorista lainauksista kohtia pois, joista haastateltavan olisi tunnistanut. Tällaisia kohtia olivat esimerkiksi haastateltavien työhön, lapsiin tai vapaaehtoistoiminnan paikkaan liittyvät tunnistettavat asiat. Tämä saattaa vaikuttaa suorien lainauksien osalta heikentävästi tutkimuksen luotettavuuteen, mutta koettiin eettisesti oikeaksi ja tärkeäksi ratkaisuksi haastateltavien tunnistamattomuuden suojaamisen kannalta.

Tutkimuksen aihe kiinnosti molempia tutkijoita, joten aiheen valinta oli helppo. Mielenkiintoa lisäsi se, että tutkimus oli työelämälähtöinen. Vahva työelämälähtöisyys tutkimukselle vahvisti tutkijoiden tunnetta siitä, että tutkimus oli tarpeellinen ja se toi lisää innokkuutta tutkimuksen tekemiseen. Tutkimuksen tilaaja oli mukana tutkimuksen teossa alusta alkaen ja se toi varmuutta tutkijoille työn kaikissa vaiheissa. Tutkimuksen myötä tutkijoiden tietämys vapaaehtoistoiminnasta ja siihen liittyvistä asioista syveni. Molemmilla tutkijoilla heräsi ajatus, että tulevaisuudessa voisi hakeutua työskentelemään vapaaehtoistoiminnan parissa.

7.2 Työelämälähtöisyys

Tutkimuksen aihe löydettiin syksyllä 2009 Lahden ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden aihepankista. Aihepankissa ilmoitetaan kaikki ne aiheet, jotka tulevat toivomuksena Lahden ammattikorkeakoululle. MLL:n Lahden yhdistyksen tilaamia aiheita oli useita, joista tutkijat valitsivat heitä kiinnostavan aiheen tutkimukselle. Aiheen valinnan jälkeen tutkijat ottivat yhteyttä MLL:n Lahden yhdistyksen työntekijöihin ja he sopivat ajan yhteiselle tapaamiselle. Tapaaminen pidettiin joulukuussa 2009 MLL:n Lahden yhdistyksen hanketoimiston tiloissa. Tapaamisessa olivat mukana hankkeen projektipäällikkö, hankkeen vapaaehtoistyön koordinaattori, hankkeen ulkopuolinen arvioija sekä tutkijat. Tapaamisessa määriteltiin tutkimuksen tarkka aihe sekä käytiin alustavaa keskustelua siitä, mitä MLL opinnäytetyöltä haluaa ja tarvitsee. Sovittiin myös yhteisesti, että hankkeessa ulkopuolisena arvioijana toimiva henkilö on tutkimuksen aikana tutkijoiden työelämäoh-

jaaja. Tutkijoilla oli mahdollista pyytää tarvittaessa apua myös hankkeen muilta työntekijöiltä tutkimuksen kaikissa eri vaiheissa.

Tutkijat saivat tarvittaessa apua hankkeen työntekijöiltä läpi koko tutkimusprosessin. Tutkijat tapasivat prosessin eri vaiheissa hankkeen ulkopuolista arvioijaa sekä hankkeessa toimivaa vapaaehtoistyön koordinaattoria. Tällä pyrittiin varmistamaan se, että tutkimus eteni oikeaan suuntaan ja, että se vastaa sille asetettuihin vaatimuksiin. Esimerkiksi tutkimuksen haastattelukysymysten sopivuus ja tarpeellisuus varmistettiin vapaaehtoistyön koordinaattorilta. Näin varmistettiin se, että haastatteluista saataisiin sellaista tietoa, joka hyödyttäisi mahdollisimman paljon työn toimeksiantajaa. Tutkijat, hankkeen työntekijät sekä hankkeen ulkopuolinen arvioija pitivät yhteyttä myös sähköpostitse koko tutkimusprosessin ajan.

Tutkimus tulee olemaan mahdollisesti osana Kumppanuus – ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena – hankkeen loppuarviointia. Työn tuloksia tullaan mahdollisesti käyttämään MLL:n Lahden yhdistyksen vapaaehtoistoiminnan arviointiin ja kehittämiseen.

7.3 Aiheita jatkotutkimuksille

Tämän tutkimuksen tulosten pohjalta nousi muutamia mielenkiintoisia aiheita mahdollisille jatkotutkimuksille. Tutkimuksessa nousi esille, että haastatelluilla vapaaehtoistoimijoilla oli kahdenlaisia toiveita koulutuksen suhteen. He toivoivat joko yleistä koulutusta, jossa kerrottaisiin vapaaehtoistoiminnan eri mahdollisuuksista MLL:ssa tai koulutusta, joka vastaisi suoraan siihen toimintaan, mitä he tekivät käytännössä. Aihetta olisi mielenkiintoista syventää ja tehdä tutkimus, jossa tutkittaisiin tarkemmin koulutusta ja sen tarvetta vapaaehtoistoiminnan eri muodoissa tai osa-alueilla.

Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe olisi tutkia vertaistuen merkitystä vapaaehtoistoiminnassa. Tässä tutkimuksessa nousi esille, että vertaistuki vapaaehtoisten kesken oli tärkeä tuki heidän toiminnalleen. Aihetta voisi syventää tutkimalla eri järjestöissä toimivi-

en vapaaehtoistoimijoiden keskinäistä tukea ja sitä, onko vertaistuki myös muissa vapaaehtoistoiminnan paikoissa yhtä tärkeää, kuin mitä tämän tutkimuksen kohderyhmälle se oli.

Tässä tutkimuksessa vapaaehtoistoimijoilta kysyttiin myös mitä he saavat vapaaehtoistoiminnasta sekä mitä se vaatii heiltä. Tutkimuksen rajauksen ja tutkimuskysymysten vuoksi näitä asioita ei analysoitu tai pohdittu tarkemmin, koska ne eivät vastaa suoraan tutkimuskysymyksiin. Aiheista voisi kuitenkin tehdä kokonaan oman tutkimuksen, jossa tutkittaisiin sitä mitä vapaaehtoistoiminta antaa tekijälleen ja mitä se vaatii tekijältään.

LÄHTEET

- Eskola, J. 2007. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy
- Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) 2003. Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.
- Harju, U. & Niemelä, P. & Ripatti, J. & Siivonen, T. & Särkelä, R. (2001) Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita Oyj.
- Helminen, J. (toim.) 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalantyyö monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva: Ws Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Häggman – Laitila, A., Euramaa, K-I., Hotari, A-M., Kaakkinen, J., Hietikko, M. 2001. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Lapsiperheiden varhainen tuki, tuen vaikuttavuus ja kustannushyöty. Lapsiperhe – projektin loppuraportti. Helsinki: Käpylä Print Oy.
- Isomäki, T. 2005. Perheet päivähoidon ja kotipalvelun perhetyön asiakkaana – Lastensuojelun avohuollon kehittämishaasteet. Helsinki: Multiprint Oy.
- Järvinen, R. & Taajamo, T. 2006. Vertaisryhmän ohjaajan käsikirja. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R.

(toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2008. Kumppanuus ja ryhmätoiminta vanhemmuuden tukena hanke, hankesuunnitelma. Lahti.

Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.) 2008. Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes.

Mykkänen-Hänninen, R. 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsinki: Yliopistopaino.

Nyman, M. 2008. Kansalaisyhteiskunta ja vertaistuki. Oulu: Hyvän mielen talo ry.

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Utti, E. 2009. Vapaaehtoistyöntekijän sitoutuminen lastensuojelun tukihenkilötoiminnassa. Helsinki: Kopioniini Oy.

Yeung, A. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta?. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Yeung, A. 2004 A. Individually together. Volunteering in Late Modernity: Social Work on the Finnish Church. Saarijärvi: Gummerus.

Kukkurainen, M. 2007. Vertaistuki ja tukihenkilötoiminta [viitattu 5.10.2010].

Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=reu00322.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010 [viitattu 11.11.2010]. Saatavissa:

<http://www.mll.fi/tue/vapaaehtoiseksi/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Lahden yhdistys 2010 [viitattu 18.3.2010]. Saatavissa:

<http://www.mll-lahti.fi/> ry

Mielenterveyden keskusliitto. Vertaistuki [viitattu 5.10.2010].

Saatavissa: <http://www.mtkl.fi/tietopankki/kuntoutuminen/vertaistuki/>.

Sosiaaliportti. Vertaisryhmätoiminta [viitattu 5.10.2010] Saatavissa:

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/vertaisryhmatoiminta/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/vertaisryhmatoiminta/)

Van Den Brande, L. 2008. Euroopan unionin virallinen lehti [viitattu 5.10.2010]. Saatavissa:

<http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:FTtwRnqS24cJ:eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?Furi%3DOJ:C:2008:105:0011:0015:FI:PDF+Alueiden+komitean+lausunto+aiheesta+%E2%80%9DVapaaehtoisty%C3%B6n+vaikutus+taloudelliseen+ja+sosiaaliseen+yhteenkuuluvuuteen%E2%80%9D&hl=fi&gl=fi&pid=bl&srcid=ADGEESj6yAxNEUHVfwa34iVzDqFfiynl2MKtoHmpIkjBp-JDaOsDhMnHCR5aX0marN1zuYk6t7oTsqDugenCL22AHT30qCVb5W5HEsLIIQ3_sfdjeOIE3qrz9vMYyFsJ6E81qVCyiCo&sig=AHIEtbSk3aDnEDq0SwEmZo-A-D9Jc0Ns6w

Yeung, A. 2004 B. Miksi vapaaehtoistoimintaan? [viitattu 5.10.2010]. Saatavissa:
<http://www.kansalaisfoorumi.fi/vapaaehtoistoiminta/miksi-vapaaehtoistoimintaan.html>

LIITTEET

LIITE 1

Lahden Ammattikorkeakoulu
 Sosiaali – ja terveysala
 sosionomiopiskelijat
 Laura Kinnunen
 Elina Sievänen

HAASTATTELUKYSYMYSET

Taustaa:

1. Koulutus?
2. Työhistoria? (Kysymyksen on tarkoitus selvittää lähinnä sitä, millä alalla vap.ehtoiset työskentelevät ja vaikuttaako se motiiveihin)
3. Kuinka kauan on toiminut vapaaehtoisena MLL:llä?
4. Onko aiempaa vapaaehtoiskokemusta ennen MLL:n vapaaehtoistoimintaa?
 - Jos kyllä, onko vaikuttanut päätökseen ryhtyä MLL:n vp.toimijaksi?
5. Miksi vapaaehtoistoiminnan kohteeksi valinnut juuri MLL:n?
6. Toimiiko vapaaehtoistoimija parhaillaan myös jossain muussa paikassa vapaaehtoistyössä, kuin MLL:ssä?
7. Mitä vapaaehtoistoiminta MLL:ssä pitää sisällään eli mitä tekee käytännössä?
8. Kuinka paljon käyttää aikaansa vapaaehtoistoimintaan viikossa/kuukaudessa

MITKÄ MOTIIVIT OVAT OLLEET TAUSTALLA VAPAAEHTOISTOIMINTAA
 1. ~~Mitkä motiivit ovat olleet taustalla vapaaehtoistoimintaan ryhtymisessä?~~ LÄHDETTÄESSÄ?

- Mitä henkilö saa vapaaehtoistoiminnasta (mitkä asiat pitävät edelleen vp.toiminnassa)?
2. Mitkä asiat kokee haastaviksi vapaaehtoistoiminnassa?
  3. Millainen tuki niissä asioissa olisi hyödyllistä/tarpeellista?
    - Mitä vapaaehtoistoiminta vaatii tekijältä?
    - Työnohjauksellinen tuki, onko sitä/jos sitä olisi, niin kuinka tärkeä?
  4. Osallistuiko tarjottuun koulutukseen? Jos ei niin miksi ei? Jos kyllä, hyödyllinen?
  5. Onko sellaisia osa-alueita vapaaehtoistoiminnassa, joihin kaipaisi koulutusta?
  6. Millaisen koulutuksen kokisi hyödylliseksi omaile vapaaehtoistojensa?